

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ΄

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — ἂν συνδρομαὶ ἀρχονταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτος καὶ εἷνα ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

1 Ἰουνίου 1886

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΪΧΤΑΛ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1833—1835

Ὁ Gustave d' Eichthal ἀπέβιασεν ἐν Παρισίοις, τὴν 9ην Ἀπριλίου 1886, εἰς ἡλικιανέτων 82. Τὸ ὄνομά του εἶναι γνωστὸν καὶ σεβαστὸν παρ' ἡμῖν ὡς ἀνδρὸς ἑλληνιστοῦ καὶ φιλέλληνος, μέγα λαβόντος μέρος εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλληνομαθείας ἐν Γαλλίᾳ, ὡς συλλαβόντος καὶ ὑποστηρίζαντος, μετὰ τοῦ ἡμετέρου κ. Ρενιέρη, τὴν ἰδέαν τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ὡς γλώσσης διεθνούς, — ὡς ἐνθέρμως ἐνδιαφερομένου εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ εὐμενῶς φιλοξενούντος τοὺς ἐν Γαλλίᾳ μεταβαίνοντας Ἑλληνας, ὡς, ἐνὶ λόγῳ, ἐνὸς τῶν πολυτιμοτέρων ἀντιπροσώπων τοῦ ἐν Γαλλίᾳ φιλελληνισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὸν ἐξ ἴσου, ὅτι, πρὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐπέκεινα, ὁ Ἐϊχτάλ ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλλάδα καὶ διέμεινεν ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη ἐν αὐτῇ, ὅτι τὴν ὑπηρετήσεν ὡς δημόσιος ὑπάλληλος καὶ, ὀλίγου δεῖν, συνέδεσε διὰ παντός μετ' αὐτῆς τὴν τύχην καὶ τὴν ὑπαρξίν του.

Τὰ τέχνα τοῦ ἀποβιώσαντος, γνωρίζοντα τὰ πρὸς ἐκεῖνον αἰσθήματά μου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης, καὶ τὴν φιλίαν δι' ἧς ἐπὶ ἔτη πολλὰ με ἐτίμησε, μοι ἐνεπιστεύθησαν τὰς ἐν Ἑλλάδι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν γραφείας ἰδιοχείρου σημειώσεις καὶ ἐπιστολάς τουτινάς περισωθείσας ἔκτοτε. Ἐξ αὐτῶν καταφαίνεται πόθεν κινούμενος ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα, τί εἶδε, τί ἐπραξε, καὶ διατί ἀνεχώρησε. Ταῦτα πάντα δὲν ἦσαν προωρισμένα εἰς δημοσίευσιν, ἀλλὰ παρέχουν τοσοῦτον τὸ ἐνδιαφέρον εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας, ὡς πιστὴ εἰ καὶ ἀτελής ἀπεικόνισις τῆς τότε καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ὥστε ἐζήτησα καὶ ἔλαβα τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ φέρω αὐτὰ εἰς γνῶσιν τῶν ἡμετέρων. Πιστεύω δὲ ὅτι θ' ἀναγνωσθῶσι παρ' ἄλλων μετ' ἑστέως ἐγὼ τὰ ἀνέγνωσα περιεργείας. Τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναζῶσιν εἰς τὰς ἐντυπώσεις τοῦ νοήμονος Γάλλου, σημειουμένης εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὑστεροβουλίας, ἢ μεταδιδομένης εἰλι-

κρινῶς καὶ ἀπροκαλύπτως εἰς ἀπόντας φίλους του.

Οἱ γνωρίσαντες τὸν σεβάσιμον γέροντα κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς του ἔτη, πλήρη εἰσέτι ζωηρότητος, ἀκμαῖον καὶ δραστήριον τὸν τε νοῦν καὶ τὸ σῶμα, δύνανται νὰ φαντασθῶσιν ὅποιον πῦρ ἐνεφώλευε κατὰ τὴν νεότητά του εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ γενναίαν ψυχὴν του. Ἐχρημάτισε μέλος, καὶ μέλος ἐνεργόν, τῆς Σαινσιμωνικῆς εταιρίας. Ὅτε αὕτη, μετὰ τὴν δίκην καὶ καταδίκην τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς *Enfantin* διελύθη, (τὴν 28ην Αὐγούστου 1832,) πολλοὶ τῶν Σαινσιμωνιστῶν διεσπάρησαν εἰς τὰ ξένα. Ὁ Ἐϊχτάλ ἐπροτίμησε πάσης ἄλλης χώρας τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κρότος τῆς ἐπαναστάσεώς της ἀντήχει εἰσέτι εἰς τὴν Εὐρώπην. Πᾶσα φιλελεύθερος καρδιά παρηκολούθει μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς ὠδίνας τῆς ἀναγεννήσεώς της. Περιηγηθεὶς ἐπὶ τινὰς μῆνας τὴν Ἰταλίαν μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Κέρκυραν.

Ἦτο τριακοντούτης τότε. Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1804 ἐν Nancy τῆς Γαλλίας, ἔθα ὁ πατὴρ του μετηνάστευσεν ἐκ Μονάχου. Μετὰ τινὰ ἔτη ἡ οἰκογένεια μετέβη εἰς Παρισίους, ἐγκατασταθεῖσα ὀριστικῶς εἰς τὴν πρωτεύουσάν. Ἐνταῦθα ὁ νέος Γουσταῦος ἐβαπτίσθη κατὰ τὸ 13ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, μαθητεύων εἰσέτι. Ἀλλὰ δὲν προτίθεμαι νὰ γράψω τὴν βιογραφίαν του. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβεν ὁ φίλος μου μαρκήσιος de Queux de St. Hilaire χάριν τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, οὗτινος ὁ Ἐϊχτάλ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτίστων θεμελιωτῶν καὶ στύλων. Περιορίζομαι ἐνταῦθα εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν ἰδιοχειρῶν σημειώσεων τοῦ ἀποβιώσαντος. Ἴδου αὐταί.

«— Τὴν 22αν Σεπτεμβρίου 1833, 2αν ὥραν τῆς πρωίας, ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Νεαπόλεως. Ἐφθάσαμεν εἰς Ὁτραντον τὴν πρωίαν τῆς 25ης.

— Τὴν 30ην Σεπτεμβρίου, 10ην ὥραν τῆς πρωίας, ἀνεχωρήσαμεν ἐξ Ὁτραντου. Ἐφθάσαμεν εἰς Κέρκυραν τὴν 2αν Ὀκτωβρίου, ὥραν 2 μ.μ. Ἐμείναμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον *Bella Venezia*.

— Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου, ὥραν 7ην μ.μ. ἀναχώρησις ἐκ Κερκύρας ἐπὶ τῆς βρατσέρας *Ἀθηνα* τοῦ πλοιοάρχου Βατσάνου, διὰ Πάτρας. Ὁ ναῦλος 5 κολονάτα δι' ἕκαστον ἐπιβάτην.

— Τὴν 14ην Ὀκτωβρίου ἀναχωροῦμεν ἐκ Πατρῶν διὰ τῆς βρατσέρας τοῦ πλοίαρχου Κατσούλη, συμφωνήσαντες ναῦλον 10 κολονάτων καὶ ἐν κολονάτον προσέτι ὡς δῶρον, μ π ο ν α μ ἄ ν (bonamano).

— Τὴν 15ην ἐξημερώθημεν ἀντικρὺ τῆς Βοστίτης, τὸ δ' ἐσπέρας εἰσηρχόμεθα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γαλαξειδίου. Τὸ Γαλαξειδίον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε 250 πλοῖα, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Σουλτάνος κατέστρεψεν 150. Ἔχει ἤδη 90. Ναυπηγοῦνται 5 μεγάλα βρῖκια.

— Τὴν 16ην ἐκδρομὴ εἰς Καστρί καὶ τὸν Παρνασσόν. Ἀποβιβαζόμεθα εἰς Σκάλαν. Συμφωνοῦμεν μὲ τὸς ἀγωγάτας πρὸς ἐν τάλληρον τὴν ἡμέραν δι' ἕκαστον ἵππον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἡ ἐκδρομὴ θὰ διαρκέσῃ δύο ἡμέρας. Ἐπιστρέφοντες τὸ ἐσπέρας, ἔχομεν διενεξίν μὲ τὸς ἀγωγάτας ζητοῦντας δύο τάλληρα. Ἐμβαινομεν εἰς τὴν λέμβον, τότε δὲ τὰ δοθέντα χρήματα γίνονται δεκτά. Ὁ πλοίαρχος συνεννοηθεὶς μὲ τὸς ἀγωγάτας καθ' ἡμῶν, διατείνεται, ὅτι δὲν ἐκδίδονται τὰ πρὸς ἀπόπλου ἐγγράφα ἂν δὲν πληρώσωμεν τρία τάλληρα περιπλέον. Τὰ ἐγγράφα ταῦτα ἐλάβομεν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ ἔλθωσι τὸ μεσονύκτιον, ἀλλ' ὁ πλοίαρχος εἶχε στείλει τοὺς ναύτας του εἰς Γαλαξειδίον, ὅπου ἐπώλησε τὸ φορτίον του, καὶ ἔνεκα τούτου δὲν ἀνεχώρει. Ἐν τούτοις ἐζήτει νὰ πληρώσωμεν ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἀναβολὴν, ὡς προερχομένην ἐξ ἡμῶν. Μὴ δίδοντες ἀκρόασιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις του κατορθοῦμεν ν' ἀποπλεύσωμεν τὸ πρῶτὴν 8ην ὥραν.

Εἰς Δελφοὺς εἶδομεν τάφους ἀρχαίους, χωρὸν ἐπίπεδον, ὅστις φαίνεται ἐμβαδὸν ναοῦ, καὶ εἶδος ἀμφιθεάτρου φυσικοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον. Τὸ Κωρύκειον ἄντρον ἢ Σαρανταῦλι εἶναι πολὺ εὐρὺ καὶ ἀξιοπεριέργον. Ἡ κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ εἶναι ἀπὸ τοῦδε χιονοσκεπής. Ἐκεῖθεν, λέγεται, βλέπει τις ὀλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ δὲν εἶχομεν τὸν καιρὸν ν' ἀναβῶμεν ἕως ἐκεῖ.

— (Ἄνευ ἡμερομηνίας.) Εἰς Ναύπλιον εὐρήκα τὴν Ἀντιβασιλείαν, τὸν ἐξάδελφόν μου Γουλιέλμον, καὶ τὸν Roujoux, ὅστις μ' ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Κωλέτην. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Laujuinais κ' ἐγὼ ἀνεχωρήσαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' εἰς Αἴγιναν προσεβλήθημεν ὑπὸ δυσεντερίας, ἣτις παρ' ὀλίγον μὲ ἀφήρηκε τῆς ζωῆς. Ὁ Γουλιέλμος ἦλθεν ἐκ Ναυπλίου νὰ μὲ ἴδῃ. Εὐτυχῶς ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἡ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τῆς ὁποίας ὁ ἰατρὸς μὲ ἐφρόντισε. Ἄμα ἀνέλαβα ὀλίγον μετέβην εἰς Ἀθήνας. Ἐκεῖ εὐρομεν τοὺς Hill. Κατόπιν ἐπεστρέψαμεν εἰς Ναύπλιον.

Κατὰ μέσον ὄρον τὸ στρέμμα (ἐν Ἀθήναις) τιμάται 200 κολονάτα, ἧτοι φρ. 3.50 ὁ τε-

τραγωνικὸς πῆχυς, ἧτοι περὶ τὰ φρ. 4,000 τὸ arpent. Πρὸς οἰκοδομὴν μικρᾶς οἰκίας λιθοκτίστου ἀπαιτεῖται δαπάνη τοῦλάχιστον 5,000 ἕως 6,000 δραχμῶν ἐν τῇ παλαιᾷ πόλει, ὅπου ὑπάρχουν τὰ θεμέλια, εἶναι δὲ πρόχειρον καὶ τὸ ὑλικόν. Ἡ δαπάνη αὕτη ὑπερβαίνει τὰ μέσα τῶν πλειοτέρων κατοίκων, οἵτινες οἰκοδομοῦν οἰκίας οὐχὶ λιθοκτίστους.

Ὁ κ. Finlay ἐπώλησε γαίας, περιλαμβανομένας ἐντὸς τοῦ νέου σχεδίου τῆς πόλεως, πρὸς 50 τάλληρα τὸ στρέμμα. Ὁ κ. Κλεάνθης προσφέρει τὰ ἰδικὰς του πρὸς 150 τάλ. Τοὺς εἰς Σεπόλια κήπους του ἠγόρασεν ὁ κ. Finlay πρὸς 50 κολονάτα περίπου. Εἰς τὴν πεδιάδα αἱ γαῖαι δὲν δύνανται νὰ ἐκτιμηθῶσιν ἀκριβῶς, ἀλλ' ἔχουν βεβαίως ἀξίαν κατὰ πολὺ μικροτέραν τῶν εἰς τὰ Σεπόλια, αἱ ὁποῖαι ποτίζονται ὑπὸ τοῦ Κηφισσοῦ.

Τὰ τρία τῆς Ἑλλάδος δικαστήρια ἐδρεύουν εἰς Ἄργος, Θήβας καὶ Μεσολόγγιον, ἀσχολοῦνται δὲ μόνον περὶ τὰ ποινικά. Ὡστε, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ μικρὰ ποσὰ ὑποθέσεων ὅσαι ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τῶν δημογεροντιῶν, ἀδύνατος ἡ ἀπονομὴ δικαιοσύνης ἐν Ἑλλάδι. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν εἶναι κατὰ χρεοὺς πρὸς ἀλλήλους. Ἐὰν ἰδρυθῇ δικαστήριον, θὰ ἐπέλθῃ ἀπειρία δικῶν.

Τὸ τελωνεῖον Πειραιῶς εἰσπράττει περὶ τὰς φρ. 4,000 κατὰ μῆνα, ὡς πληροφοροῦμαι.»

Ἐνταῦθα διακόπτονται αἱ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ ἐγγράφαί, ἀλλ' ἀναπληροῦσι τὸ κενὸν τὰ ἐπόμενα ἀποσπάσματα ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἐἰχτάλ πρὸς τὸν φίλον καὶ συνηλικιώτην του Duveyrier. Σαινσιμωνιστῆς καὶ οὗτος, περιελήθη εἰς τὴν κατὰ τοῦ Enfantin κατηγορίαν καὶ κατεδικάσθη εἰς ἐνὸς ἔτους φυλάκισιν. Μετέπειτα ἐπέδωθη εἰς τὴν δραματοῦργίαν καὶ συνέγραψε πολλὰ δράματα καὶ κωμωδίας. Ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1866.

Ἐκ Ναυπλίου, 19 Μαΐου 1834.

«Χθὲς ἐπέρασα τὴν ἡμέραν εἰς Μέλισσαν, χωρίον ἐντὸς στενῆς κοιλάδος, εἰς τριῶν περίπου λευγῶν ἀπόστασιν ἐντεῦθεν, πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἐπιδαύρου, ὅπου κατ' ἐξαιρέσιν ἔμειναν ὀλίγα δένδρα, —διότι καθ' ὅλην τὴν Ἀργολίδα ἡ γῆ, διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἐξυρίσθη ὡς διὰ ξυραφίου. Μόνον ἐδῶ ὑπὸ τὰ δένδρα τῆς μικρᾶς ταύτης κοιλάδος, παρὰ τὰς ὄχθας ῥυακίου, εὕρισκε τις δρόσον καὶ σικιάν. Ἡμῆν ἐκεῖ μεθ' ἐνὸς Ἑλλήνος, τοῦ Πονηροπούλου, καὶ ἐνὸς Γάλλου, τοῦ Roujoux, περὶ τῶν ὁποίων θὰ σοῦ ἀναφέρω

καὶ πάλιν. Ἀφοῦ ἐπρογεύθημεν ἐξ ἀρνίου ψητοῦ à la palicare, ἐμείναμεν ἐξηπλωμένοι μέχρι τῆς ἐσπέρας ὑπὸ ἀνθιμῆνας πορτοκαλέας καὶ ροζαί, περικυκλούμενοι ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ μωρεῶν. Ὁ καύσων ἐνταῦθα ἤρχισεν ἀπὸ τὸν Μάϊον μόνον. Ἐνεκα τῶν περίξ ὄρεων ἡ ἀνοιξις ἀργαῖ. Μέχρι τέλους Ἀπριλίου ἐκαίομεν ξύλα πρὸς θέρμανσιν. Ἀλλ' ὁμως ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἐν Γαλλίᾳ λέγομεν ψῦχος. Ὁ παγετὸς εἶναι σπανιώτατον φαινόμενον. Ἀλλ' ἡ εὐαισθησία τοῦ σώματος αὐξάνει ἐνταῦθα, αἱ δὲ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, ὡς ἐκ τῆς διαδοχῆς τῶν ἀνέμων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλασσοῦς, ἐπιβάλλουν τὴν ἀνάγκην πολλῆς προφυλάξεως. Οὕτω, λόγου χάριν, πρέπει νὰ φέρῃ τις ἐνταῦθα, καὶ ἐν καιρῷ θέρους, ἐνδύματα θερμότερα ἢ παρ' ἡμῖν. Οὕτως ἐνδύονται οἱ ἐγχώριοι, πρέπει δὲ νὰ τοὺς μιμώμεθα. Καθ' ὅλον τὸν Μάϊον εἶχομεν καθ' ἑκάστην περὶ τοὺς 20 καὶ ἐπέκεινα βαθμοὺς Réaumur.

Γράφων πρὸς σέ, γράφω ὅ,τι μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, καθὼς θὰ συναμίλου μετὰ σοῦ ἐπιστρέφων. Αἱ ἰδέαι ἐπισωρεύονται καὶ ἀναμιγνύονται ἄνευ σειρᾶς. Συνέζησα μετὰ σοῦ εἰς τὸ παρελθὸν ζῶν τὸσοῦτον πολυκύμαντον! Τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο παρήλθε, ἀλλ' ἐκάστη συνάντησις ἡμῶν φέρει ἐγκεχαραγμένην τὴν σφραγίδά του.

Τὸ παρελθὸν τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἡμῶν συνεσέφερε τὸ μέρος του, καίτοι ἐντελῶς τὴν σήμερον ἀποσβεσθέν, ὑπῆρξεν ὁμως ἰκανῶς μέγα ὅπως ἐκτείνῃ ῥίξας τινὰς εἰς τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς γῆς. Τὸ ἀνεῦρον εἰς Ῥώμην καὶ εἰς Νεάπολιν, τὸ εὐρον ἐν Ἑλλάδι. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ μία τῶν κυριωτέρων ἀφετηριῶν μου εἰς ὅ,τι πράττω ἐνταῦθα. Ἐν Ἑλλάδι πρῶτιστος ἀντιπρόσωπος τοῦ Γαλλικοῦ φιλελληνισμοῦ ὑπῆρξεν ὁ εἰς τῶν δύο μαθητῶν τοῦ Σαινσιμωνίου. Ἐδῶκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα χρήματα καὶ ὑγείαν, διότι μετέβαλεν ἐνταῦθα ὀλοσχερῶς τὴν ἰατρικὴν. Ὁ Bailly ἀφῆκεν ὄνομα ἀγαθὸν ἐν Ἑλλάδι. Χιλιάδες ἀνθρώπων ὀφείλουσαν εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν. Τὸ δὲ παράδοξον, ὅτι πάντες ἐκ συμφώνου ἐνταῦθα ἀναγνωρίζουν τὴν ἀξίαν του. Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων φίλων του τὸν προσκαλοῦν νὰ ἐπανέλθῃ, εἶναι δ' εὐδιάθετος νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ εἶμαι ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος ὅτι τῷ ἐπιφυλάσσεται ἐν Ἑλλάδι στάδιον κάλλιστον.

Ὁ μαθητῆς καὶ φίλος του Graillard εἶναι τὴν σήμερον ἀρχηγὸς τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐξ ὀλοκλήρου διέπλασε. Εἶναι δὲ τοῦτο ὁ ἐπιτυχέστερος τῶν στρατιωτικῶν ὀργανισμῶν τῆς Ἑλλάδος (*). Ὁ Graillard διακηρύττει ὅτι τὴν ἐπιτυχίαν του ὀφείλει εἰς τὰς ἀρχαῖς ὀργανισμοῦ, τὰς ὁποίας ἤντησεν ἐκ τῆς

Σαινσιμωνικῆς διδασκαλίας. Ἀτυχῶς ὁ Graillard παρεδέχθη ὑπὲρ τὸ δέον πιστῶς τὰς ἰδέας τοῦ διδασκαλοῦ του ὡς πρὸς τὸ περὶ δικαίτης σύστημα τοῦ Broussais, καὶ τὴν μεταφυσικὴν τῆς περὶ ἀνθρώπου ἐπιστήμης, ἀμφοτέρω ταῦτα ἀντιθετὰ εἰς τὴν φύσιν του καὶ συντέμνοντα τὴν ζωὴν του. Ἀληθῶς ὑπέφερε πολλά, ἀλλ' ὁμως καίτοι τεσσαρακοντούτης φαίνεται γεγηρακῶς ὡς ἄνθρωπος ἐξηκοντούτης.

Ἡ διαβάσις ἐντεῦθεν τοῦ Goury ἦτο δι' ἐμὲ ὡς ἐμφάνισις λαμπροῦ μετεώρου. Πρὸ τεσσάρων ἡδὴ ἐτῶν διήλθε τὴν Ἰταλίαν, τὴν Σικελίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Αἴγυπτον, ἐπεσκέφθη τὴν Συμῶρην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Πενταχῶ τὸν ἐθαύμασαν καὶ τὸν ἠγάπησαν. Ὁ Goury εἰργάσθη καρποφόρως ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος. Ἀνεῦρε τὰ ἴχνη τῶν κοσμοσῶν τὸν ναὸν ἀρχαίων ζωγραφιῶν, καὶ προσέθηκεν ἀποδείξιν πασιφανῆ εἰς τὰς ἡδὴ ὑπαρχούσας περὶ τῆς χρήσεως τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διακόσμωσιν τῶν ἀρχαίων μνημείων. . . .

Ἀλλ' ἡ Ἑλλάς δὲν φέρει μόνον τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἀνδρός τὰ ἴχνη. Καὶ τῆς γυναικὸς τὸ ἔργον ἤρχισεν ἡδὴ τελούμενον ἐν αὐτῇ. . . .

Ἰσως εἶδες πρὸ τινῶν μνημῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπιστολὴν περὶ τῆς Ἀμερικανικῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς, τὴν ὁποῖαν ἐστειλα διὰ τοῦ Flachet πρὸς δημοσίευσιν. Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη περιέχει λεπτομερείας περὶ τῆς ἀξιολογῆσιν ταύτης σχολῆς, ἣτις ἀποτελεῖ, καθόσον γνωρίζω, τὴν μόνην ἐν Ἑλλάδι ἐπιχείρησιν, καθ' ἣν ὑπῆρξε σύμνοια ἐντελῆς μετὰ τῶν ἐνοπιῶν καὶ τῶν ξένων, μετὰ τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων. Ὅτε ἡ κυρία Hill μὲ διηγείτο τὴν σειρὰν τῶν ἀγῶνων τῆς πρὸς σύστασιν τῆς σχολῆς τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς συντετριμμένης πόλεως καὶ τῆς περιαλωγῆς κοινότητος τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐλάμπρυνε τὸ πρόσωπόν της. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἀκούω τὸν Ὁθέλλον, ἀφηγοῦμενον τοὺς πολέμους του. Μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν μου ἐξηκολούθησα μετ' αὐτῶν ἀλληλογραφίαν. . . . Ἐσχάτως ἦλθεν εἰς Ναύπλιον διὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα τὸ χριστιανικώτατον τοῦτο ζεῦγος, καὶ ἠυδῶκε νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ νέου Σαινσιμωνιστοῦ. Πρώτην ταύτην φορὰν ἐστόλισα τὰ δωμάτιά μου πρὸς ὑποδοχὴν γυναικός. (Ἐστὼ πρὸς γνώσιν σου ὅτι ἡ κυρία Hill ἔχει ἡλικίαν 32 ἐτῶν, εἶναι μεγάλωσμος, εὐρωστος, ἀφελὴς τὴν ἔκφρασιν καὶ σεμνὴ, ἀλλὰ ζωηρὰ καὶ εὐχάριστος, ἔχει δὲ εἰς τὰ βλέμματὰ τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ Πίστις μόνη δίδει. Εἶναι ἄτεκνος.) Πρὸ τινῶν ἐβδομάδων ὑπεδέχθη ἐπί-

1833, ἐδημοσιεύθη τὴν 12 Ἰουλίου εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὸ βασιλικὸν διάταγμα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς φέρει χρονολογίαν 20 Μαΐου 1833. Τὸ σῶμα συνεποσούτο ἐν συνόλῳ ἐξ ἀνδρῶν καὶ ἀξιωματικῶν 1059.

(*) Ὁ διορισμὸς τοῦ συναγματάρχου κ. Φρ. Γραλλιάρ, εἰς ἀρχηγὸν τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς, ἀπὸ 24 Μαΐου

σης εἰς τὸ δωμάτιόν μου τὸν καλλιτέχνην Goury. . . . Ἐἶνε ἀληθῶς ἱερόν μυστήριον ἢ πρὸς γυναῖκας καὶ καλλιτέχναις προσφερομένη φιλοξενία!

Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Hill ἦλθον πρὸ τριῶν ἐτῶν εἰς Ἑλλάδα, ὑπέκοντες εἰς αἰσθημα ἐνθουσιασμοῦ αὐθόρητον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς ἑταιρίας τῶν Χριστιανικῶν ἀποστολῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐν τούτοις περὶ τὰ τέλη τοῦ 1832, ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1833, Ἀμερικανίς τις, ἡ κ. Willard, ἣτις πρὸ ἐτῶν ἀφιέρωθη εἰς τὴν βελτιώσιν τῆς παιδείσεως καὶ τοῦ βίου τῶν γυναικῶν ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ἣτις ἐθεμελίωσεν εἰς τὴν ἐκεῖ πόλιν Τρφάδα κατάστημα ἐκπαιδευτικὸν ἐπὶ ὄλως νέων βάσεων, ἐξ οὗ περίπου τρισχίλια νέαι ἐξῆλθον ἤδη, συνέλαβε τὸ σχέδιον τοῦ νὰ συστήσῃ ἑταιρίαν κυριῶν πρὸς μετάδοσιν τοῦ εὐεργετήματος τῆς παιδείσεως καὶ εἰς τὰς γυναῖκας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἑταιρία συνεκροτήθη καὶ ἐζήτησε πληροφορίας παρὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων, ἰδίως δὲ παρὰ τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Hill. Κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς μετ' αὐτῶν ἀνταποκρίσεως ἀπεφάσισεν ἡ ἑταιρία, ἀντὶ τοῦ νὰ συστήσῃ νέαν σχολὴν, νὰ υἰοθετήσῃ τὴν ἤδη ἀκμάζουσαν σχολὴν τῆς Ἐπισκοπικῆς ἑταιρίας καὶ ἐγένετο οὕτω, — πρᾶγμα πρωτοφανὲς ἐν Ἀμερικῇ, — ἡ συνένωσις δύο διαφόρων ἑταιριῶν πρὸς ἐπίτευξιν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι τόσῳ μάλλον ἀξιοσημείωτον, καθόσον ἡ πλειονότης τῶν συνεταιρισθεῖσάν κυριῶν ἀνήκουσιν εἰς τὰς μὴ ἐπισκοπικὰς αἱρέσεις.

Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Hill, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῶν νέων τούτων φίλων, καταγίνονται νὰ ἐπεκτείνωσιν τὸν κύκλον τοῦ ἰδρυματός των καὶ νὰ προσθέσωσιν εἰς αὐτὸ οἰκοτροφεῖον καὶ διδασκαλεῖον διὰ γυναῖκας. Ἐπιζητοῦν τὴν ὑποστήριξιν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπραξα δὲ πᾶν ὅ,τι ἠδυνάμην, ὅπως τὴν ἀπολαύσωσι καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐπιτύχωσι(1).

Ἀπότου ἀφίχθην ἐνταῦθα ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ φέρω ἀποίκους εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπὶ τῆς ἐρημωθείσης ταύτης χώρας, πόλεις, μνημεῖα, θέατρα, δρόμοι, οἰκίαι, — ἐπὶ τῶν σιωπηλῶν ἤδη θαλασσῶν τῆς, πλοῖα ἰστιοφόρα, ἀτμοκίνητα, — ταῦτα πλανῶνται ἀνάως ἐνώπιον τῆς φαντασίας μου. Ἐπὶ ἐξ ἡδὴ μῆνας στρέφω καὶ περιστρέφω τὴν σφαῖραν εἰς τὰς χεῖράς μου, προσπαθῶν νὰ εὔρω ἐπ' αὐτῆς σημείον λαβῆς. Ἐπὶ τέλους, πρὸ δύο μηνῶν, τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Goury, συνέσφιξα τὰ δάκτυλα, καὶ ἀπὸ σχεδίου εἰς σχέδιον, ἀπὸ διάβημα εἰς διάβημα, κατώρθωσα νὰ ἐπιτύχω τὴν συγκρότησιν εἰδους γραφείου πολιτικῆς οἰκονομίας, τὸ ὅποιον θὰ ἀναλάβῃ καὶ θὰ φέρῃ, ἐλπίζω, εἰς πέρας τὸ ἐ-

(1) Ἐν ἀχρονολογήτῳ σημειώσεται ἀναφέρεται ἐν τῷ ἡμερολόγιῳ, ὅτι ἡ Λουθηρανὴ Ἀμερικανικὴ σχολὴ τοῦ King περιέχει 200 μαθητάς, ἡ Ἐπισκοπικὴ τοῦ κ. Hill 150, καὶ ἡ τῆς κ. Hill 250 κοράσια.

πιχείρημα. Ἀποτελῶ μέρος τοῦ γραφείου τούτου μετὰ τοῦ Πο-ηροπούλου καὶ τοῦ Roujoux, περὶ τῶν ὁποίων σοὶ ἔγραφα ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς μου.

Ὁ Πονηρόπουλος, πεντηκοντούτης τὴν σήμερον, μετῆλθεν ἐπὶ δεκαπενταετίαν τὸ ἐμπόριον μεταξὺ Μεσογείου καὶ Ἀδριατικῆς. Κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πατρίδος τοῦ Ἀρκαδίας, πόλεως τῆς Μεσσηνίας, καὶ συναθροίσας σῶμα ἐξ ἀνδρῶν 1,500 συνείργησε μεγάλως εἰς τὴν κατατρόπωσιν τοῦ Δράμακῃ, ὅστις ἀπώλεσεν εἰς τὴν Ἀργολίδα στρατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδων. Ἐκτοτε παρεκάθησεν εἰς ἀπάσας τὰς ἔθνοσυνελεύσεις, ἐξήσκησε δημόσια λειτουργήματα, καὶ τοῦτο ἐπιτυχῶς. Εἶναι, καθ' ἃ βεβαιούμαι, ἄνθρωπος ἐντιμος, γνωρίζει δὲ κατὰ βάθος τὸν τόπον, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ἐστὶ τῆς στατιστικῆς.

Ὁ ἕτερος τῶν συναδέλφων μου, ὁ Roujoux, εἶναι ἐξ ἀδελφῶν τοῦ Goury. . . . Συνεπλήρωσε μόλις τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, οὐδέποτε δὲ εἶδα ἄνθρωπον τῆς ἡλικίας του τοσοῦτον μεμορφωμένον. Ἐνθερμος δημοκράτης, ἐπολέμησε μανιωδῶς εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου (1830.) Τοσαύτη ἦτο ἡ ἐξάφισ του, ὥστε ἐπὶ τινὰς μῆνας διέμεινεν ὡς ἐξω φρενῶν. Τὸν ἔστειλαν εἰς Ἑλλάδα ὅπως καθησυχάσῃ ἐντελῶς. Εἶχε διδαχθῆ τὰ ἑλληνικὰ παρὰ τοῦ Κοραῆ, τὸ δίκαιον παρὰ τοῦ Daunou καὶ τοῦ Legraverend. Προσεκολληθῆ εἰς τὴν Γαλλικὴν πρεσβεῖαν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπισήμως προσέφερε δὲ μεγάλως ὑπηρεσίας, χάρις εἰς τὴν γνώσιν του τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν τεραστίαν δραστηριότητά του καὶ τὴν ἐπιδειξιότητά του εἰς τὰς μετὰ τῶν ἐγχωρίων σχέσεις. Εὐτυχῶς δὲ εὔρεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πρέσβευος Rouen ἄνθρωπον ἡμερον καὶ συμβιβαστικόν, μαθητὴν τοῦ Talleyrand, ὅστις κατώρθωσε διὰ τῆς γλυκύτητός του νὰ δαμάσῃ τὸν ἀτίθασσον χαρακτήρα του. Ὁ κ. Rouen πολλάκις ἐζήτησε διορισμὸν ἐπίσημον διὰ τὸν νέον τοῦτον, ὅστις πολλὰχὼς ἐγένετο χρήσιμος εἰς τὴν πρεσβεῖαν, ἀλλ' οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ τὸν ἀπολαύσῃ. Ἐσχάτως ἀπέστειλαν ἐνταῦθα, ὡς ἀκόλουθον τῆς πρεσβεῖας, τὸν Eugène Ney, νέον ἐξυπνον, ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μὴ ἔχοντα τὴν πείραν τῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα τῶν πραγμάτων τοῦ τόπου τούτου. Ὁ Roujoux ἀηδισμένως προσκαλούμενος δὲ καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς του, ἠτοιμάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλίαν ὅτε τῷ ἐπρότεινα νὰ συμπράξωμεν εἰς ὅ,τι σοῦ ἔλεγα. Ἐδέχθη ἀμέσως τὴν πρότασίν μου, ἡ δὲ ὑπόθεσις ἐπέτυχεν ἐντελῶς.

Τὸ διάταγμα περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ γραφείου ἐξεδόθη ἤδη, τὸ δὲ περὶ τῶν διορισμῶν ὑπογράφεται ἐντὸς μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν.

Ἄνευ τοῦ Roujoux δὲν ἤθελα ποτὲ ἀναλάβει τὸ ἔργον τοῦτο. Πρὸς ἐπιτυχίαν του ἀπητέτο ἡ δραστηριότης, τὸ ἀκαταπόνητόν του, ἡ γνώσις του τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου, αἱ σχέσεις του μετὰ προσώπων ἰσχυρῶν. . . . Εἶναι φύσις ἰσχυρὰ καὶ γενναία, ἄνθρωπος ἀκέραιος, μαθητὴς τοῦ Κοραῆ, τοῦ Daunou τοῦ Legraverend, ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι νέος τὸν ὅποιον ἀγαπῶ πολὺ καὶ ὅστις μὲ ἀγαπᾷ. . . .

Τὸ ἔργον εἰς τὸ ὅποιον θὰ ἐπιδοθῶ εἶναι κατὰ πάντα τῆς ἀρεσκείας μου, ὑπάρχουν δὲ πλεῖσταί ἐγγυήσεις ἐπιτυχίας ὅπως κατορθωθῇ τι οὐχὶ μόνον καλὸν, ἀλλὰ καὶ νέον. Ἡ Κυβέρνησις ἐμφορεῖται διαθέσεων ὄλως φιλελευθέρων. ἔχει ἀποφασίσει νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὸν σχηματισμὸν ἀριστοκρατίας μεγάλων γαιοκτητῶν, κατὰ συνέπειαν δὲ θὰ εἰσαγάγῃ ἐξ ἀνάγκης τροπολογίας σημαντικὰς εἰς τὸ σύστημα τῆς ἰδιοκτησίας. Ἄλλως δὲ οἱ Ἕλληνες ἐννοοῦν κάλλιστα πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὰ οἰκονομικά. Γνωρίζουν τι σημαίνει πίστις, εἶναι εὐδιάθετοι νὰ δεχθῶσιν ἐξ Εὐρώπης πάσας τὰς βιομηχανικὰς βελτιώσεις τὰς δυναμένας ν' αὐξήσωσι τὴν ἀξίαν τῆς γῆς των, νομίζω δὲ ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἴδωσιν ἀποικίας, καὶ μάλιστα ἀποικίας βιομηχανίας, ἐγκαθισταμένας εἰς τὴν πατρίδα των. Δὲν θ' ἀποκρούσωσι καὶ ἀποικίας γεωργικὰς, ἀρκεῖ μόνον νὰ δοθῇ εἰς τοὺς παλαιούς κατοίκους μερὶς ἰκανὴ κατὰ τὴν διανομὴν τῆς ἐθνικῆς γῆς, ἣτις ἀποτελεῖ τὰ 3/4 τῆς χώρας.

Κατὰ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ διεξαχθῇ ὁ ἀποικισμὸς οὗτος; Πᾶς νὰ συνδυασθῶσιν αἱ Ἀγγλικαὶ, Γαλλικαὶ καὶ Γερμανικαὶ ἀποικίαι; Πᾶς νὰ ἐκλεχθῶσιν οἱ ἀποικοὶ; Δύναται νὰ γείνη ἐνταῦθα ἐφαρμογὴ τις τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλίᾳ γενομένων δοκιμῶν πρὸς συνεταιρισμὸν τῶν ἐργατῶν; Περὶ τούτου ὑπέβαλα εἰς τὴν Ἀντιβασιλειαν, ἔγραψα δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν μου ἐν Παρισίοις, ἰδέας τινὰς. Παρεκάλεσα μάλιστα τὸν ἀδελφόν μου νὰ σοὶ τὰς διακοινώσῃ. . . . Ἀνάγκη νὰ στρωθῶ εἰς τὴν ἐργασίαν, νὰ συνομιλήσω μετὰ τῶν Ἑλλήνων, πρὶν ἢ δυνηθῶ νὰ καθυποβάλω θετικώτερα ζήτήματα εἰς τοὺς φίλους μου καὶ ἐπικαλεσθῶ τὴν συνδρομὴν καὶ τὰς συμβουλὰς των. Ἀλλ' ὅμως δύναται οὗτοι ἀπὸ τοῦδε νὰ μὲ φωτίσωσιν ἐκ τῶν προτέρων ὡς πρὸς τὰς διαθέσεις τῶν ἐν Εὐρώπῃ, τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας τοιούτου ἀποικισμοῦ, καὶ ὡς πρὸς τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων δύναται κάλλιστον νὰ ἐκμισθῶσιν Εὐρωπαῖοι εἰς τὰς χώρας ταύτας. Θὰ μὲ ὑποχρεώσωσιν οἱ φίλοι μου βοηθοῦντές με εἰς τὸ νὰ παρέξω εἰς τοὺς συνεργάτας μου καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν φῶτα πρὸς ὁδηγίαν των.

Τὰ μεγαλείτερα προσκόμματα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων σχεδίων θὰ προέλθωσιν ἐκ τῶν βιομηχανῶν τῆς ἐξωτερικῆς ἐνταῦθα πολιτικῆς. Τοῦτο ὄχι μόνον ἐκ μέρους τῆς Ῥωσίας,

ἣτις ἐνεργεῖ ὅ,τι δυνατόν ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἐπὶ τὸ κανονικώτερον ἀποκατάστασιν τοῦ τόπου. Καὶ ἡ Ἀγγλία αὐτὴ ἔχει ἐνταῦθα ὡς ἀντιπρόσωπον ἄνθρωπον ὅστις διῆλθε τὸν βίον βιοδιοργάνων, ἐξακολουθεῖ δὲ καὶ ἐν Ἑλλάδι τὴν τέχνην του. Ἐν Ἰσπανίᾳ ἐξήρθεσι τοὺς φιλελευθέρους καὶ ἔπειτα τοὺς ἐπώλησεν εἰς τοὺς ἀντιπάλους των. Ἐν Ἰταλίᾳ ἐξήρθεσι τοὺς Καρβονάρους καὶ ἔπειτα τοὺς ἐπώλησεν εἰς τοὺς Αὐστριακούς. Ἐν Ἀμερικῇ ἀπεστάλη παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του εἰς τὴν ἐν Παναμᾷ σύνοδον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν συγκρότησίν της, καὶ ἐπέτυχε πληρέστατα· δὲν ἦτο δὲ ἄλλως δύσκολον τοῦτο. Ἐνταῦθα ἀπεστάλη πρὸ 5 ἐτῶν πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἐξετέλεσε θαυμασίως τὴν ἀποστολὴν του. Ἀλλ' ἀφοῦ ἐξήγειρε κατ' αὐτοῦ τὸ Συνταγματικὸν κόμμα, ἠθέλησε μετέπειτα νὰ πωλήσῃ αὐτὸ εἰς τὸν Αὐγουστίνον, τὸν ἀδελφόν τοῦ Κυβερνήτου. Μετὰ δὲ τὴν ἀφίξιν τῆς Ἀντιβασιλείας, φθονῶν τὴν ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐξασκουμένην ἐν Ἑλλάδι ἐπιρροήν, ἐξεμεταλλεύθη τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν κενοδοξίαν τοῦ Ἀρμανσπέργου, προέδρου τῆς Ἀντιβασιλείας, τὸν ἐξώθησεν εἰς βιοδιοργάνων ὅπως ὑποσκελίσῃ τοὺς συναδέλφους του καὶ μείνῃ αὐτὸς μόνος παντοδύναμος, τοῦλάχιστον μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπέφερον οὕτω τὴν οἰκτράν ῥῆξιν ἢ ὅποια ἐξέσπασε μετὰ τοῦ κόμητος καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς ἀντιβασιλείας. Οὗτοι, — ἄνθρωποι δραστήριοι, ἔχοντες δὲ καὶ τὴν πλειοψηφίαν, — ἐζήτησαν τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Dawkins ἀλλ' ἀπέτυχον μέχρι τοῦδε, εἴτε διότι τὴν ἐζήτησαν ἀνεπιτηδεύως, εἴτε διότι ὁ Dawkins κατώρθωσε νὰ παραστήσῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν ὡς Ῥωσικὴν μηχανορραφίαν, εἴτε, ἐπὶ τέλους, διότι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις δὲν εἶναι εἰλικρινῆς εἰς τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας συμμαχίαν καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ἐνταῦθα ἄνθρωπον τῆς σχολῆς τοῦ Wellington καὶ τοῦ Castlereagh.

Καὶ ὅμως ἡ μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἐντελής σύμπνοια εἶναι ὅρος ἀναπόφευκτος πρὸς ἐπιτυχίαν πάσης ἀποπειρας ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ τῆς εὐημερίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνόσω δὲ ὑπάρχει ὁ Dawkins τοιαύτη σύμπνοια δὲν εἶναι δυνατή.

Ἐπειδὴ περὶ Ἀγγλίας ὁ λόγος, προσθέτω ὅτι εὐρίσκειται ἐνταῦθα νέος τις Noel, ἀδελφὸς ἐκείνου τὸν ὅποιον ἐγνώρισες εἰς Λονδίον. Οὗτος ἠγόρασεν εἰς Εὐβοίαν ἰδιοκτησίαν. . . . Εἶναι νεώτατος, κάλλιστος ἄνθρωπος, μέγας δὲ φίλος τῶν Hill.

Τῆ 26ῃ Μαΐου 1834.

Τὴν 21ην τοῦ μηνὸς τούτου ὑπεγράψασαν, φίλτατε, οἱ διορισμοί, χθὲς δὲ, ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔλαβα τὸ δίπλωμά μου. Ἰδοὺ ἐγὼ λοιπὸν μέλος τοῦ Γραφείου τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας

Ἐπεθύμεις πάντοτε οἰκονομίαν εἰς τὰ κατ' ἐμέ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸ ἐμάντευες.

Ὁ Κωλέτης, ὁ ὑπουργός μου (τῶν Ἐσωτερικῶν), ἐχρημάτισεν ἰατρός τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ἐλαβε μέρος ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐνεργὸν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, εἰ καὶ ὀλιγώτερον γνωστός τινῶν τῶν ἐνταῦθα μεγαλύχων. Ἀπὸ τοῦ 1823 εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἐθνικοῦ, ἄλλως συνταγματικοῦ, κόμματος καὶ ἐστηρίχθη αἰετοπε εἰς τὴν Γαλλίαν. Ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ ἀντίπαλός του, εἶναι ὁ ἡγέτης τῶν Φαναριωτῶν καὶ τῶν Κοτσαμπασιδῶν τῆς Πελοποννήσου, στήριγμά του δὲ εἶναι ἡ Ἀγγλία, ἰδίως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Dawkins.

Ὁ Roujoux κ' ἐγὼ δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ κοιμηθῶμεν. Ὁ ταχυδρόμος οὗτος φέρει ἀριθμὸν ἰκανὸν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ἐγράψαμεν πρὸς φίλους. Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ ζήλου. Εἰς ὅσους φίλους εὕρης εὐδιαθέτους νὰ ἔλθωσι πρὸς ἀποικισμόν, δύνασαι νὰ ὑποσχεθῆς οὐρανὸν ὠραῖον, κυβέρνησιν φιλελευθέραν, δικαιοῦματα πολιτῶν Ἑλλήνων, πλήρη ἐλευθερίαν θρησκευτικὴν, ἔλλειψιν τίτλων εὐγενείας, νόμους καὶ ἔθιμα ἀξιολόγα, γῆν εὐφορωτάτην, κτλ.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἀποικισμὸς θὰ ἀρχίσῃ ἐκ τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Ἡλίδος. Ἡ ὠραιότης τῶν παραλίων, ἡ ἐγγύτης τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀφθονία δασῶν καὶ ὑδάτων, ἡ εὐφορία τῆς γῆς, αἰτιολογοῦν τὴν τοιαύτην προτίμησιν.

Πρέπει νὰ λάβῃ μέρος ἰσχυρὸν ἡ Γαλλία εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Ἡ τροπολογία τοῦ πενήτων Νόμου ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκείθεν ἐξοδὸν ἀποίκων, ὑποδοηθούσης καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν ἡ Γαλλία δὲν ἀποστείλῃ ἀριθμὸν ἰκανὸν ἀνθρώπων εἰς Πελοπόννησον, τὰ παραλία ταῦτα θὰ γείνωσιν Ἀγγλικὰ καὶ Αὐστριακὰ.

Ὡς πρὸς ὄρους παραχωρήσεως, σκοπεύομεν νὰ παραδεχθῶμεν καὶ πωλήσεις, καὶ πολυετεῖς ἐνοικιασεῖς, καὶ παραχωρήσεις διαρκεῖς ἐπὶ πληρωμῇ ἑτησίου ἀποτίσεως. Ἄμα τελειωθῇ ἡ στατιστικὴ ἐργασία, πρὸς ἐξακριβώσιν τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς ἰδιοκτησίας εἰς τὰς ἐπαρχίας ταύτας, θὰ στείλωμεν ἀδηγίας εἰς τοὺς προξένους...

Ἀπότου ὁ Εἰρητὰλ ἀνέλαβε τὰ νέα καθήκοντά του, δώσας τὸν συνήθη ὄρκον τῆς ὑπηρεσίας, ἐπαυσε σημειῶν τὰς ἐντυπώσεις του εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του. Σπάνιοι μόνον τινὲς ἐν αὐτῷ καὶ σύντομοι ἐγγραφαὶ μαρτυροῦν ὅτι δὲν τὸ ἐλησμονήσεν ὀλοσχερῶς. Οὕτω μετὰ τὴν 22αν Μαΐου, ὅτε ἀέδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ὁ ὀργανισμὸς τοῦ γραφείου τῆς Πολι-

τικῆς Οἰκονομίας, » ὁ Ἰούνιος παρέρχεται ὀλόκληρος ἄνευ σημειώσεώς τινος. Ἀλλὰ τὴν

— 6/18 Ἰουλίου σημειοῦται ἀναχώρησις διὰ Σπέτσας, ὅπου εὕρισκεται ὁ κ. Ἄβελ ἀσθενής.

— τῆ 10/22 Ἰουλίου, Ἐπιστροφή εἰς Ναύπλιον ἐπὶ τοῦ πλοίου ὁ Λεωρίδας τοῦ πλοίαρχου Μῆξη.

— 17/29 Ἰουλίου, Ἐπετηρὶς τῶν τριῶν ἡμερῶν (τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1830) παρὰ τῷ Roujoux.

— 19/31 Ἰουλίου. Ἄφιξις τοῦ πλοίου *la Diligente* φέροντος τὴν εἰδησιν τῆς ἀνακλήσεως τῶν μελῶν τῆς Ἀντιβασιλείας Maurer καὶ Abel καὶ τοῦ πρέσβους τῆς Βαυαρίας Gasser.

— 20/1 Αὐγούστου, Ἄφιξις τοῦ *Cobel* καὶ τοῦ *Klunge*, κτλ.

Ἄλλ' οὐδεμία ἐν τῷ σημειωματαρίῳ πληροφορία περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Γραφείου ἢ περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Ἐν τούτοις ἀπὸ τὴν 19ην Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 18 Ὀκτωβρίου ἔ. π. ἐνέσκηψεν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τρικυμία, τῆς ὁποίας τὰς ἀξιοπεριέργους περιπετείας βλέπομεν εἰς τὰ ἐπόμενα ἐγγραφα, ἅτινα ἐν ἀντιγράφῳ διετήρησεν ὁ ἀρχαῖος τῆς Ἀντιβασιλείας ὑπάλληλος ἢ ἀνάγνωσις των εἶναι διδασκτικὴ, ὡς ἐνδείξει μικρὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἡ Ἑλλάς ἐκυβερνᾶτο τότε. Ἐξ ὄνουχος τὸν λέοντα.

(Ἔπεται συνέχεια)

Δ. ΒΙΚΕΛΛΕ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βέρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετᾶφρ. Α. Π. Κουρτίδου.]

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 321]

Ἐκ πάντων λοιπὸν ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ Τούδωρ Βράουν ἦτο ἐν τῇ μυστηριώδει ἐκείνῃ ὑποθέσει παράγων ἔχων σημασίαν ὅσην τοῦλάχιστον καὶ αὐτὸς ὁ Πατρικίος Ὀδόνογαν. Δυνατὸν νὰ ἐγίνωσκεν οὗτος τὸ ἀπόκρυφον ὅπερ μετέβαινον τὸσόν μακρὰν ὅπως διευκρινήσωσιν. Ἄν τοῦτο εἶχετο ἀληθείας, ἔπρεπε νὰ εὐχαριστηθῶσιν ἄραγε ἢ ν' ἀνησυγήσωσι διότι εἶχον αὐτὸν συνεπιβάτην; Ὁ Βρέδεζορδ ἔκλινε πρὸς τὴν δευτέραν γνώμην εὕρισκων ἡκιστα καθησυχαστικὴν τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἰατρός, τοῦναντίον, δυσχυρίζετο ὅτι ὁ Τούδωρ Βράουν δυνατὸν νὰ ἠπατήθη καλῇ τῇ πίστει βεβαιώσας τὸν θάνατον τοῦ Ὀδόνογαν καὶ ὅτι πιθανὸν ὑπὸ τὸ παράδοξον ἐκείνο ἐξωτερικὸν νὰ κρύπτη τίμιον χαρακτήρα.

— Ἄν εἰζεύρη τίποτε, ἔλεγεν, ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ κατορθώσωμεν νὰ τὸ μάθωμεν ἐν τῇ οικειότητι, ἢ ὁποία κατ' ἀνάγκην γεννᾶται κατὰ τὴν διάρκειαν μακροῦ πλοῦ. Ἐν τοιαύτῃ

περίπτωσει εἶνε εὐτύχημα ὅτι τὸν ἔχομεν μαζί μας. Ὅπως δῆποτε, τότε θὰ ἴδωμεν τί τὸν θέλει τὸν Ὀδόνογαν, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θὰ κατορθώσωμεν ν' ἀνεύρωμεν τὸν Ἴρλανδόν.

Ὁ Ἐρικ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκφράσῃ τὸ αἰσθημα, ὅπερ ἡ θεὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἤγειρεν ἐν αὐτῷ. Ἦτο ἀνώτερον τι ἀντιπαθείας, ἦτο μῖσος, ὁρμήφυτος τις ἐπιθυμία νὰ ὀρμήσῃ ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν ἐκσφενδονήσῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀκαταμάχητος πεποίθησις κατέλαβε τὸν νέον ὅτι τὸ ἄτομον ἐκείνο ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ βίου αὐτοῦ. Ἀλλὰ θὰ ἠρυσθῆν ἂν διέπραττε τι ἔνεκα τῆς τοιαύτης προκαταλήψεως ἢ καὶ ἂν ἐξέφραζεν αὐτὴν μόνον. Ἡρέσθη λοιπὸν νὰ εἴπῃ ὅτι, τὸ καθ' ἑαυτὸν, δὲν θὰ ἐδέχετο τὸν Τούδωρ Βράουν ὡς ἐπιβάτην, ἂν ἠρωτάτο.

Πῶς ἔπρεπε νὰ προσενηθῶσιν αὐτῷ; Καὶ ἐπὶ τούτου αἱ γνώμαι ἦσαν δεδιχασμένοι. Ὁ ἰατρός ἔλεγεν ὅτι συνετὸν ἦτο νὰ δεῖξωσιν ἀδρότητα ἔστω καὶ κατ' ἐπίφασιν εἰς τὸν Τούδωρ Βράουν ὅπως πείσωσιν αὐτὸν νὰ ἠμιλήσῃ. Ὁ Βρέδεζορδ ὡς καὶ ὁ Ἐρικ ἠσθάνοντο σφοδρὰν ἀντιπάθειαν πρὸς τὴν κωμωδίαν ταύτην, ἄλλως δὲ ἦσαν βέβαιοι ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Σβαρμεγκρόνα θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν ν' ἀφήσωσιν εἰς τὸν Τούδωρ Βράουν καὶ εἰς τὰς περιστάσεις τὴν φροντίδα νὰ χαράξωσιν αὐτοῖς τὴν τηρητέαν διαγωγὴν.

Ἡ προσδοκία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Τὴν μεσημβρίαν ἀκριβῶς ὁ κώδων ἤχησε καλῶν εἰς τὸ γεῦμα. Ὁ Βρέδεζορδ καὶ ὁ ἰατρός μετέβησαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πλοίαρχου. Εὐρον δὲ καθήμενον ἤδη τὸν Τούδωρ Βράουν, φέροντα τὸν πῖλον ἐπὶ κεφαλῆς ὡς πάντοτε, καὶ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην δεικνύοντα πρόθεσιν ὅπως συνάψῃ συνομιλίαν πρὸς τοὺς παρακαθημένους. Ἀληθῶς ὁ ἀνθρώπος οὗτος τηλικαύτην εἶχε σκασιότητα ὡς τε ἀφώπλιζε καὶ αὐτὴν τὴν ἀγανάκτησιν. Ἐφαινετο ἀγνοῶν καὶ τὰ ἀπλοῦστατα τῆς συμπεριφορᾶς στοιχεῖα, ἐλάμβανε πρῶτος ἐκ τῶν ἐδεσμάτων, ἐκλέγων τὰ καλλίτερα τεμάχια, τρώγων καὶ πίνων ὡς λάμια. Δις ἢ τρις ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ Σβαρμεγκρόνα ἀπέτειναν αὐτῷ τὸν λόγον ἄλλ' οὐδ' ἀπαντήσεως ἤζωσεν αὐτοῦς, διὰ νευμάτων μόνον ἀποκριθεῖς.

Ἐν τούτοις, περὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματος, ἐν ᾧ ἐκαθάριζε τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ διὰ πελωρίας ὀδοντογλυφίδος, ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ τῆς ἑδρας εἶπεν εἰς τὸν κυβερνήτην Μαρσίλαν:

— Ποίαν ἡμέραν θὰ εἴμεθα εἰς τὸ Γιβραλτάρ;

— Εἰς τὰς 19 ἢ 20 νομίζω, ἀπήντησεν ὁ πλοίαρχος.

Ὁ Τούδωρ Βράουν ἐξήγαγε σημειωματᾶριον ἐκ τοῦ θυλακίου του καὶ συνεβουλεύθη τὸ ἐν αὐτῷ ἡμερολόγιον.

— Τότε εἰς τὰς 22 θὰ εἴμεθα εἰς τὴν Μάλταν, εἰς τὰς 25 εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς εἰς τὸ Ἄδεν, ἐξηκολούθησεν ὡς μονολογῶν.

Ἐγερθεὶς δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ ἤρξατο πάλιν διασκελιζῶν τὸ ἐπίστεγον.

— Ὁραῖον συνοδοιπόρον μᾶς ἐφόρτωσεν ἡ ἐπιτροπὴ! εἶπεν ὁ Μαρσίλας.

Ὁ Βρέδεζορδ ἐμελλε νὰ τῷ ἀπαντήσῃ, ὅτε φοβερός θόρυβος ἠμπόδισεν αὐτόν. Κραυγαὶ ἠκούσθησαν, ὕλακαί, ρωναὶ συγκεχυμένοι. Πάντες ἠγέρθησαν καὶ ἔδραμον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Τὴν ταραχὴν ἐκείνην εἶχε προκαλέσῃ ὁ Κάλας, ὁ γροιλανδικὸς κύων τοῦ Ἐρσεβον. Ὡς φαίνεται ἡ φυσιογνωμία τοῦ Τούδωρ Βράουν δὲν ἐνέπνεεν αὐτῷ ἐμπιστοσύνην, διότι ἀφ' οὗ ἐδήλωσε πρὸς αὐτὸν τὰς ἐχθρικές του διαθέσεις δι' ὑποκώφων γρυσμῶν ἰδὼν αὐτὸν ἐγγύθεν διερχόμενον ἐφώρμησε τέλος κατ' αὐτοῦ. Ὁ Τούδωρ Βράουν ἐξέβαλεν ἀμέσως βεβόλβερ ἐκ τοῦ θυλακίου του ἐτοιμασθεὶς νὰ πυροβολήσῃ, ὅτε ὁ Ὄθων ἐγκαίρως προσδραμών, τὸν μὲν Βράουν ἀπεκώλυσε, τὸν δὲ κύνα ἀπέπεμψεν εἰς τὸ οἶκόν του. Σφοδρὰ φιλονικία συνήφθη τότε. Ὁ Τούδωρ Βράουν πελιδνὸς ἐξ ὀργῆς ἐπέμενε νὰ φονεύσῃ τὸν κύνα. Ἄλλ' ὁ Ἐρσεβον προσελθὼν διεμαρτυρήθη ἐντόνος κατὰ τῆς προθέσεως ταύτης. Ὁ πλοίαρχος ἐπιφανεὶς τὴν κρίσιν ἐκείνην στιγμὴν παρεκάλεσε τὸν Τούδωρ Βράουν νὰ θέσῃ τὸ βεβόλβερ εἰς τὴν θήκην του, διέταξε δὲ ὅπως ὁ κύων φυλάττηται τοῦ λοιποῦ ἄλυσσόμετος.

Τοῦτο μόνον τὸ γελοῖον ἐπεισόδιον συνέβη τὰς πρώτας τοῦ πλοῦ ἡμέρας. Πάντες εἰθίσθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν σιγὴν καὶ τὴν παράδοξον συμπεριφορὰν τοῦ Τούδωρ Βράουν. Ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ πλοίαρχου ἐν τέλει οὐδ' ἐφρόντιζον πλέον περὶ αὐτοῦ ὡσεὶ μὴ ἦτο παρών. Ἐκαστος ἐπέζητησεν ἀσχολίας ἢ διασκεδάσεις κατὰ τὰς ἰδίας ἐξεις. Ὁ Μαλάριος, διελθὼν δύο ἡμέρας ἐν τῇ κλίνῃ, ἐγευματίσε τὴν τρίτην, μετ' ὀλίγον δὲ ἠδυνήθη νὰ παίξῃ ἐπὶ ὤρας τινὰς οὐστ μετὰ τοῦ ἰατροῦ καὶ τοῦ Βρέδεζορδ. Ὁ Ἐρικ μεγάλως ἀσχολούμενος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐδαπάνησε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τὰς ὑπρλειπομένας αὐτῷ στιγμάς. Ὁ πλοῦς τῆς Ἀλάσκας ἐξηκολούθει κανονικῶς.

Τὴν 11 διήλθον τὴν νῆσον Ὀλανδ, τὴν 12 διέβησαν τὸ Σούνδειον, τὴν 13 ἀφίκοντο εἰς τὸν Σκαγεράκην, τὴν 14 εἰς τὴν Ἐλιγολάνδην, τὴν 15 εἰς τὸ Στενὸν τοῦ Καλαὶ καὶ τὴν 16 παρέκαμψαν τὸ ἀκρωτήριο τῆς Χάγης.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπομένης νυκτὸς ὁ Ἐρικ ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ θαλαμίσκῳ του ὅτε ἀφυπνίσθη ὑπὸ μεγάλης σιγῆς αἰσθανθεὶς ὅτι δὲν ἤκούετο ὁ κρότος τῆς κινουμένης μηχανῆς. Δὲν ἔπρεπε ν' ἀνησυχῆ, διότι ἐπὶ τῆς τετραωρίας ἦτο ὁ Κζέλ-

κιστ, ἀλλ' ἐκ περιεργίας ἠγέρθη ὅπως λάβῃ πληροφορία.

Ἐμαθε τότε ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ ὅτι βλαβέντος τοῦ ἀεροσίφωνος ἐγένετο ἀνάγκη νὰ ἐξαχθῇ τὸ πῦρ Ἐπλεε δὲ τώρα τὸ πλοῖον διὰ τῶν ἰστιῶν ὑπὸ ἀσθενοῦς λιθός (γάρμπῃ) ὠθούμενον.

Ἡ ἀνάκρισις παρετάθη ἐπὶ πολὺ ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς διηκρίνησε τὸ αἷτιον τῆς ναυσιφορίας ταύτης. Ὁ μηχανικός προέτεινε νὰ προσορμισθῶσιν εἰς τὸν ἐγγύτερον λιμένα ὅπως ἐπιδιορθωθῇ ἡ μηχανή.

Ὁ πλοίαρχος Μαρσίλας αὐτοπροσώπως ἐξέτασας τὸ πρᾶγμα παρεδέξατο τὴν γνώμην ταύτην. Εὕρισκετο τριάκοντα μίλλια μακρὰν τῆς Βρέστης, ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ στρέψῃ τὴν πῶραν τῆς Ἀλάσκας πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον γαλλικὸν λιμένα.

ΙΓ'.

Διευθυνθῶμεν νοτιοδυτικῶς!

Τὴν ἐπαύριον ἡ Ἀλάσκα ἠγγυροδόλησεν ἐν τῷ λιμένι τῆς Βρέστης. Ἡ ἐπελθούσα αὐτῇ φθορὰ δὲν ἦτο εὐτυχῶς μεγάλη. Μηχανικός τις ἀμέσως προσκληθεὶς ὑπεσχέθη εἰς τρεῖς ἡμέρας νὰ ἐπισκευάσῃ πᾶσαν βλάβην. Μικρὰ λοιπὸν θὰ ἐπῆρχετο βραδύτης εἰς τὸ πλοῖον, ἂν ἐμελλεν ἐν μέρει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν χρόνον τοῦτον εἰς προμήθειαν γαιανθράκων ἀπαλλασσόμενον οὕτω τῆς ἀνάγκης νὰ σταθμεύσῃ εἰς Γιβραλτάρ, ὡς ἦτο ἐν τῷ ἀρχικῷ τοῦ πλοῦ προγράμματι. Μετατιθεμένου εἰς Μελίτην τοῦ δευτέρου σταθμοῦ προέκυπτε κέρδος εικοσιτεσσάρων ὥρων ἐλαττοῦν τὴν πραγματικὴν βραδύτητα εἰς δύο μόνον ἡμέρας. Τὸ δρομολόγιον δὲ τῆς Ἀλάσκας ὄριζε διὰ τ' ἀπρόοπτα τριάκοντα τοῦλάχιστον ἡμέρας, οὐδ' ὅλως λοιπὸν ἀνησύχησαν οἱ ἐμπλέοντες, ἀλλ' ἀπεφάσισαν ὡς οἷον ἀπαθέστερον νὰ ὑποστῶσι τοῦτο τὸ ἀτύχημα.

Μετ' ὀλίγον ἐγνώσθη ὅτι τὸ ἀτύχημα ἐκεῖνο ἐμελλε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς φαιδρὸν συμπόσιον. Ἡ ἔλευσις τῆς Ἀλάσκας εἶχε διαδοθῇ ἀνὰ τὴν πόλιν, ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν ἐφημερίδων εἶχεν ἀγγελθῆ ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς, τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ σουηδικοῦ πλοίου εὐτυχε φιλοφρονεστάτης δεξιώσεως. Ὁ νομάρχης καὶ ὁ δήμαρχος τῆς Βρέστης, ὁ λιμενάρχης καὶ οἱ κυβερνήται τῶν ναυλοχούντων πλοίων ἐπεσεκίεσαν ἐπισήμως τὸν πλοίαρχον Μαρσίλαν. Γεῦμα καὶ χορὸς ὀργανώθησαν πρὸς τιμὴν τῶν τολμηρῶν ἐξερευνητῶν, ὅτινες ἐπλεον πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Νόρδεντκιολδ. Ὁ ἰατρός καὶ ὁ Μαλάριος καίτοι μὴ ἀρεσκόμενοι εἰς θορυβώδεις ὑμηγυρεῖς ἐδέθησαν ἀπαρακαθήσασιν εἰς τὸ ὑπὲρ αὐτῶν γεῦμα, ἐν ᾧ ὁ Βρέδεζορδ ἦτο ἐν τῷ ἀληθεῖ αὐτοῦ στοιχείῳ.

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ νομάρχου κληθέντων συνδαιτυμόνων ἦτο καὶ ὕψηλός τις γέρον ἐυγενῆ καὶ μελαγχολικὴν ἔχων φυσιογνωμίαν. Εὐθύς ἀμέσως ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Ἐρικ, ὅστις

ἀνέγνω ἐν τῷ θλιβερῷ πως βλέμματι τοῦ ἐναργῆ πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν. Ὁ γέρον οὗτος ἐκαλεῖτο Δουριώ, ἦν δὲ ἐπιτίμος γενικὸς πρόξενος, ἐνεργὸν μέλος τῆς Γεωγραφικῆς Ἐταιρίας, λίαν γνωστὸς διὰ τὰς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Σουδᾶν περιουσίας αὐτοῦ. Ὁ Ἐρικ εἶχεν ἀναγνώσῃ τὰ περὶ τούτων ἔργα του μετ' ἄκρου ἐνδιαφέροντος, δι' ὃ ὑπηνίξατο αὐτὰ κολακευτικῶς ἅμα τῇ ἀμοιβαίᾳ συστάσει. Ἄλλ' ὅσον δικαία καὶ ἂν ἦ ἡ τριαύτη ἐκτίμησις δὲν εἶνε συνήθης εἰς τοὺς περιηγητάς. Δυνατὸν, ὅσάκις αἱ περιπέτειαι αὐτῶν προξενούσι θόρυβον, νὰ ἐκλύωσι τὸν χυδαῖον τοῦ πλήθους θαυμασμόν, ἀλλὰ σπανιώτερον συμβαίνει νὰ βλέπωσι τὰ ἔργα αὐτῶν ἐκτιμώμενα, ἐν αἰθουσαῖς ὑπὸ κριτῶν ἀρμοδίων. Ἡ πλήρης σεβασμοῦ λοιπὸν ἐκτίμησις τοῦ νέου ὑπάρχου συνεκίνησε τὸν γηραιὸν γεωγράφον καὶ μειδίαμα ἀνέτειλεν ἐπὶ τῶν ὠρῶν του χειλέων.

— Δὲν εἶμαι ἄξιος ἐπαίνων διὰ τὰς ἀνακαλύψεις ταύτας, εἶπεν ἀπαντῶν εἰς φιλοφρόνησιν τοῦ Ἐρικ περὶ τῶν ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν, ἃς πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐκτελέσῃ ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Ἀσσοῦ. Ἐπροχώρου ἐμπρός, ὡς ἄνθρωπος ζητῶν νὰ λησμονήσῃ σκληρὰς ὀδύνας, καὶ ὅστις ὀλίγον φροντίζει περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἰκανὸν κρίνων ὅτι ἐπιδίδεται εἰς προσφιλεῖς αὐτῷ ἔργασίας. Τὰ λοιπὰ συνεπλήρωσεν ἡ τύχη...

Ὁ νομάρχης ἰδὼν τοσοῦτον συμφιλωθέντας τὸν Ἐρικ καὶ τὸν Δουριώ ἐφρόντισε νὰ παρακαθήσῃ αὐτούς, ὡστε ἡ συνδιάλεξις των ἐξηκολούθησε καθ' ὅλον τὸ γεῦμα.

Ἐν ᾧ ἔπινον τὸν καφὲν προσῆλθεν εἰς τὸν ὑπαρχον τῆς Ἀλάσκας φαλακρὸς βραχυσωμος γέρον, συσταθεὶς αὐτῷ ὑπὸ τὸ ὄνομα δόκτωρ Κεργκαριδέκ, ὅστις ἄνευ προσομίου τὸν ἠρώτησε ποία ἦτο ἡ πατρίς του. Ἐκπλαγεὶς ὀλίγον ἐπὶ τῇ ἐρωτῆσει ὁ Ἐρικ ἀπήντησεν ὅτι ἦτο Σουηδός, ἡ ἀκριβέστερον Νορβηγός καὶ ὅτι ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατῴκει ἐν τῷ νομῷ τοῦ Βέργκεν. Εἶτα δ' ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ τὸ αἷτιον τῆς τοιαύτης ἐρωτήσεως.

— Τὸ αἷτιον εἶνε ἀπλουστάτον, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Μίαν ὥραν τώρα σὰς παρατηρῶ ἀπὸ τὴν θέσιν μου, ἐν ᾧ ἔτρωγον, καὶ σὰς βεβαιῶ ὅτι δὲν εἶδα ἀκόμη τὸν κελτικὸν τύπον τόσον εὐκρινῶς ἐκδεδηλωμένον ὅσον εἰς σὰς!... Πρέπει νὰ σὰς εἶπω ὅτι καταγίνομαι πολὺ εἰς κελτικὰς μελέτας!... Πιστεῦσατέ με δὲ ὅτι τώρα πρώτην φορὰν μὲν συμβαίνει νὰ εὕρισκω κελτικὸν τύπον εἰς ἕνα Σκανδιναυόν! Τοῦτο θὰ εἶνε πολὺτιμος συμβολὴ εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἴσως δὲ πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν Νορβηγίαν ἐν ταῖς χώραις τὰς ὁποίας ἐπεσεκίεθησαν οἱ πρόγονοί μας Κέλται.

Ὁ Ἐρικ ἐμελλε βεβαίως νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὸν ἐκ Βρέστης σοφὸν τοὺς λόγους ὅτινες ἀνήρουν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὅτε ὁ δόκτωρ Κερ-

γκαριδέκ ἀπεστράφη ὅπως χαιρετήσῃ δέσποινάν τινα εἰσελθούσαν εἰς τὴν αἴθουσαν, οὕτω δὲ ἡ συνδιάλεξις δὲν ἐχώρησε πέραν τοῦ σημείου τούτου. Ὁ νεαρὸς ὑπαρχος τῆς Ἀλάσκας θὰ ἐλησμόνει ὅλοσχερῶς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἰ μὴ τὴν ἐπαύριον, καθ' ἣν στιγμὴν διέβαινον ὁ δὸν παρακειμένην τῇ ἀγορᾷ, ὁ Σβαρνεγκρόνα ἐλεγειν αὐτῷ αἴφνης, βλέπων βοηλάτην τινὰ ἐκ Μορμπιχάν.

— Παιδί μου Ἐρικ, ἂν μοῦ ἔμενεν ἀκόμη ἀμφιβολία τις διὰ τὴν κελτικὴν καταγωγὴν σου, ἡ ἀμφιβολία αὕτη ἐδῶ ἐξηλείφθη!... Κῦττα πόσον σοῦ ὁμοιάζουσι ὅλοι αὐτοὶ οἱ Βρετανοί!... Ἐχουν τὸ ἴδιον μελαγχροινὸν χρῶμά σου, τὸ ὀστεῶδες κρανίον, τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμούς, τὴν μαύρην κόμην, ὅλα ὡς καὶ αὐτὸ τὸ παράστημά σου!... Ἄς λέγῃ ὅτι θέλει ὁ Βρέδεζορδ, ἐγὼ σὲ βεβαιῶ ὅτι εἶσαι γνήσιος Κέλτης.

Ὁ Ἐρικ ἀφηγήθη τότε τί εἶχεν εἶπη αὐτῷ τὴν προτεραίαν ὁ δόκτωρ Κεργκαριδέκ. Ὁ δὲ Σβαρνεγκρόνα τοσοῦτον ἠυφράνηθη, ὡστε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν ἐλάλει περὶ ἄλλου τινός.

Ὡς οἱ ἄλλοι ἐπιβάται τῆς Ἀλάσκας καὶ ὁ Τούδωρ Βράουν εἶχε προσκληθῆ ὑπὸ τοῦ νομάρχου, εἶχε δὲ ἀποδεχθῆ τὴν πρόκλησιν. Οἱ συμπλέοντες ὑπέθεσαν πρὸς στιγμὴν ὅτι ἐμελλε νὰ μεταβῇ φορῶν τὴν συνήθη αὐτοῦ ἀναβολὴν, διότι οὕτω εἶχεν ἀποβῆ τοῦ πλοίου τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Ἀλλὰ βεβαίως λίαν σκληρὰν θεωρήσας τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ πλοίου, καθ' ἣν στιγμὴν ἀκριβῶς ἠτοιμάζετο νὰ διαβῇ τὴν θύραν τοῦ νομαρχείου, ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἐσπέραν οὐδεὶς εἶδεν αὐτόν.

Ὁ Ἐρικ ἐπιστρέψας εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τὸν χορὸν ἔμαθε παρὰ τοῦ Ἐρσεβον ὅτι ὁ Τούδωρ Βράουν εἶχεν ἐπανακάμψῃ περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν καὶ ὅτι ἐδείπνησε μόνος. Μεθ' ὃ εἰσδύσας εἰς τὸ διαίτημα τοῦ κυβερνήτου ὅπως συμβουλευθῇ ναυτικὸν τινα χάρτην, ἐξῆλθεν αὐθις εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς ἐκ τοῦ λιμένος κομισάσης αὐτὸν λέμβου.

Αὗται ἦσαν αἱ τελευταῖαι περὶ αὐτοῦ πληροφορίαι.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπαύριον, μέχρι τῆς πέμπτης ὥρας, ὁ Τούδωρ Βράουν δὲν εἶχεν εἰσεῖτι φανῆ. Ἐν τούτοις δὲν ἠγνοεῖ ὅτι εἶχε περατωθῇ ἡ ἐπισκευὴ τῆς μηχανῆς, ὅτι οἱ λέβητες εἶχον πληρωθῇ καὶ ὅτι ὁ ἀπόπλους τῆς Ἀλάσκας δὲν ἐμελλε νὰ βραδύνη. Ὁ κυβερνήτης εἶχε προνοήσῃ ν' ἀναγγεῖλῃ τοῦτο εἰς πάντας, διέταξε λοιπὸν ν' ἀρθῇ ἡ ἀγκυρα.

Τὸ πλοῖον ἐμελλε νὰ λύσῃ τὸ ἀπόγειον, ὅτε ἀκάτιον ὀλοταχῶς ἐλαύνον ἐφάνη ἐρχόμενον ἐκ τῆς προκυμαίας. Πάντες ἐνόμισαν ὅτι ἐκόμιζε τὸν Τούδωρ Βράουν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐγνώσθη

ὅτι ἔφερον ἐπιστολήν, πρὸς ἐκπλήξιν πάντων, ἀπευθυνομένην εἰς τὸν Ἐρικ.

Ὁ Ἐρικ ἀνοίξας αὐτὴν εἶδεν ὅτι περιεῖχε ἀπλῶς τὸ ἐπισκεπτήριον τοῦ Δουριώ, ἐπιτίμου γενικῶς πρόξενου, μέλους τῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρίας, μετὰ τῶν λέξεων τούτων διὰ μολυβδίδος κεχαραγμένων:

«Καλὸν κατευόδιον!... Καλὴν ἐπιστροφήν!...»

Ἡ μέριμνα ἐκεῖνη τοῦ συμπαθοῦς καὶ ἐγκρίτου γέροντος γεωγράφου συνεκίνησε τὸν Ἐρικ, καὶ δάκρυ ἀνέβλυσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ. Ἀπολείπων τὴν φιλοξενον ἐκεῖνην χώραν, ἦν μόλις ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἐγίνωσκεν, ἐνόμιζεν ὅτι ἀπέλειπε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα. Ἐνέθηκεν εἰς τὸ σημειωματάρειον αὐτοῦ τὸ ἐπισκεπτήριον τοῦ Δουριώ, δι' ἐλπίδος ἔχων ὅτι ὁ ἀποχαιρετισμὸς ἐκεῖνος τοῦ γέροντος ἐμελλε νὰ τῷ προξενήσῃ εὐτυχίαν.

Μετὰ δύο λεπτὰ ἡ Ἀλάσκα ἐξέκίνησε χωροῦσα πρὸς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. Τὴν ἔκτην ὥραν εἶχε διεκπλεύσῃ καὶ ὁ πρῶτος ἠύχετο καλὸν κατευόδιον.

Ἦτο εἰκοστὴ τότε Φεβρουαρίου, ὁ οὐρανὸς ἦτο αἶθριος, ὁ δὲ ἥλιος εἶχε δύσῃ εἰς τὸν ὄριζοντα ὅστις ἦτο διαυγής, ὡς μετὰ θερινὴν ἡμέραν. Ἀλλ' ἐπῆρχετο ἡ νύξ, ἐμελλε δὲ νὰ ἦ σκοτεινὴ, διότι ἡ σελήνη θ' ἀνέτελλε τὴν δεκάτην ὥραν. Ὁ Ἐρικ φυλάττων κατὰ τὴν πρώτην τετραωρίαν, ἐβάδιζεν ἠσυχῶς ἐπὶ τοῦ πρυμναίου καταστρώματος, τῇ ἐφάνετο δὲ ὅτι μετὰ τοῦ Τούδωρ Βράουν εἶχε συναπέλθῃ τὸ κακοποιὸν πνεῦμα τῆς ἀποστολῆς.

— Ἐκτός ἂν τοῦ καταβῆ νὰ μᾶς ἐνταμώσῃ εἰς τὴν Μελίτην ἢ εἰς τὸ Σουέζ! εἶπε καθ' ἑαυτόν!

Ἦτο δὲ δυνατὸν τοῦτο, —πιθανὸν μάλιστα — ἂν ὁ Τούδωρ Βράουν ἤθελε ν' ἀποφύγῃ τὴν μακρὰν περιδρομὴν ἣν ἐμελλε νὰ ἐκτελέσῃ ἡ Ἀλάσκα ὅπως μεταβῇ εἰς Αἴγυπτον. Ἐν ᾧ τὸ πλοῖον θὰ περιέπλεε τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν, οὗτος, ἂν ἤθελεν, ἠδύνατο νὰ διαμείνῃ ἐπὶ ἐβδομάδα ἐν Παρίσι καὶ νὰ προφθάσῃ ἔπειτα τὴν Ἀλάσκαν διὰ τοῦ ταχυδρομικοῦ τῶν Ἰνδιῶν εἴτε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἴτε ἐν Σουέζ, ἢ καὶ ἐν Ἄδεν, Κολόμβῳ τῆς Κεϋλάνης, Σιγγαπόρῃ ἢ Ἰοκοχάμα.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τοῦτο ἦτο ἀπλῆ πιθανότης. Τὸ πραγματικὸν ἦτο ὅτι ἔλειπε μακρὰν καὶ τοῦτο ἤρκει ὅπως πάντες γίνωσιν εὐθυμοί.

Δι' ὃ τὸ περὶ τὴν ἔκτην καὶ ἡμίσειαν δεῖπνον ἦτο πλήρης ζωῆς καὶ φαιδρότητος. Κατὰ τὸ ἐπιδόρπιον προέπιον ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀποστολῆς, ἦν ἕκαστος συγεδύαζε, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον εὐκρινῶς ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ, πρὸς τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τούδωρ Βράουν. Εἶτα δὲ ἀνῆλθον εἰς τὸ κατάστρωμα ὅπως καπνίσωσιν ἐν σιγάρῳ.

Τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἦτο βαθύ. Μακρὰν, πρὸς βορρᾶν, ἐφάνοντο φωτοβολοῦντες οἱ φάροι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Ματθαίου, τοῦ τῶν Μακρῶν Πετρῶν, καὶ τοῦ Οὐεσσάν. Πρὸς νότον ὅπως αὐτῶν ἐφάνετο τὸ μέγα ἀκίνητον φῶς τοῦ Βεκτουράζ ἢ τὸ ὑποτρεῖνον καὶ διαλείπον τοῦ Τεθεννέκ. Τὸ μικρὸν ἀκίνητον φῶς τῆς ἀποκρήνου ἀκτῆς τοῦ Βεκτουράζ, ὅπερ φωτίζει δύο μόνον τομεῖς, ἓνα μὲν 41 μοιρῶν ἕτερον δὲ 30 πρὸς δυσμὰς, εἶχεν ἀγγελλῆ, τοῦθ' ὅπερ ἀπεδείκνυεν ὅτι ἠϋπλόουν. Καὶ πλαγίως δ' ἔτι τῆς Ἀλάσκας, ἀριστερᾶ, ἔλαμπεν ὁ φάρος τῆς νήσου Σέν, ἀκτινοβολῶν, ἀνὰ τέσσαρα δευτερόλεπτα. Μέτος ἄνεμος ὑποπνέων ἐπετάχυνε τὸν δρόμον τοῦ πλοίου, ὅθεν ὀλίγον παρεκλύετο εἰ καὶ ὁ σάλος τῆς θαλάσσης ἦτο οὐχὶ μικρός.

Καθ' ἣν στιγμήν οἱ συνδαιτυμόνες ἀνήρχοντο εἰς τὸ κατάστρωμα ὃ ἐπὶ τῆς ὑπηρεσίας εἶχε περατώσει τὴν δρομομέτρησιν.

— Δέκα κόμβους καὶ ἓν τέταρτον, εἶπεν εἰς τὸν κυβερνήτην χωρήσαντα πρὸς αὐτὸν ὅπως ἴδῃ τὸ ἐξαγόμενον αὐτῆς.

— Ὡραῖος δρόμος! εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἦτο ἄσχημον νὰ ἐγινόμεθα συνδρομηταὶ διὰ πενήντα ἢ ἐξήντα ἡμέρας, εἶπε γελῶν ὁ ἰατρός.

— Πραγματικῶς, ἀπεκρίθη ὁ κυβερνήτης, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ εἶχομεν ἀνάγκην νὰ καύσωμεν πολλὰ κάρβουνα διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν.

Τοιαῦτα δ' εἰπὼν ἀφῆκε τὸν ἰατρὸν καὶ κατῆλθε πάλιν εἰς τὸν θάλαμον του. Ἐκεῖ δ' ἐξέλεξεν, ἀπὸ μεγάλης σκευοθήκης ἀνοικτῆς ὑπὸ τὰ βαρόμετρα καὶ τὰ ναυτικὰ ὠρολόγια, χάρτην ὃν ἀνέπτυξεν ἐπὶ τοῦ γραφείου αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ ἔντονον φῶς πελωρίας λυχνίας ἀπὸ τοῦ ὀρόφου κρεμαμένης. Ὁ χάρτης αὗτος ἦτο τοῦ βρετανικοῦ ναυαρχείου δεικνύων πᾶσαν τὴν θαλασσίαν χώραν ἣν εἶχε τέως διανύσει ἡ Ἀλάσκα μεταξύ τῆς 47 καὶ 49ης μοίρας βορείου πλάτους τῆς 4ης καὶ 5ης μοίρας δυτικοῦ μήκους τοῦ Γρηνβίχ. Ὁ χάρτης εἶχεν ἐπιφάνειαν ἐνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου περίπου. Αἱ ἀκταί, αἱ νῆσοι, τὰ ἀκίνητα ἢ περιστροφικὰ τῶν φάρων πυρᾶ, αἱ σύρταις, τὰ βᾶθη ὡς καὶ αἱ διευθύνσεις ἦσαν λεπτομερῶς σεσημειωμένα. Διὰ τοιοῦτου χάρτου καὶ πυξίδος μόνον καὶ παιδίον ἔτι ἠδύνατο ἴσως νὰ κυβερνήσῃ τὸ μέγιστον τῶν πλοίων ἐν τοῖς ἐπικινδύνοις οὐχ ἦτον παραλίους τούτοις ἐν οἷς πρὸ μικροῦ ἔτι ἐγκριστός ἀξιώματι τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, ὁ ὑπαρχος Μαζ, ὁ ἐξερευνητὴς τοῦ Νιγηρος ἀπώλετο, αὐτάνδρου ναυαγησάσης τῆς Μαγίσσης, μετ' ἄλλα πλοῖα τὴν αὐτὴν σχόντα τύχην.

Κατὰ τύχην ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας οὐδέποτε εἶχε πλεύσει τὴν θάλασσαν ἐκείνην. Πράγματι δὲ μόνη ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ προσορμισθῇ εἰς Βρέστην ἤγαγεν αὐτόν, εἰδ' ἄλλως θὰ διήρχετο

πελάγιος. Μόνον λοιπὸν ἐκ συντόνου μελέτης τοῦ χάρτου ἠδύνατο νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ Ἀλάσκα ἠϋπλόει. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐφάνετο ἀπλούστατον. Ἀπολείπων ἀριστερὰ τὸ Ποαντουβάν, τὸ Βεκτουράζ καὶ τὴν νήσον Σέν, ὅπου κατὰ τὸν θρύλον διέτριβον αἱ ἐννέα Δρυάδες, σχεδὸν πάντοτε κεκαλυμμένην ὑπὸ τῶν ψεκᾶδων τῶν βρυχωμένων κυμάτων, ἤρκει νὰ πλεύσῃ εὐθὺ πρὸς δυσμὰς ὅπως ἀναστρέψῃ πρὸς νότον ὡς ἀνήγετο εἰς τὸ πέλαγος. Τὸ ἀκίνητον φῶς τοῦ φάρου τῆς νήσου ἐδείκνυεν εὐκρινῶς τὴν θέσιν αὐτῆς, κατὰ τὸν χάρτην δὲ, μείον τοῦ τετάρτου τοῦ μιλλίου πρὸς δυσμὰς τοῦ φάρου τούτου, ἡ νῆσος ἀπέληγεν ἀποτόμως εἰς ἀπορρώγας βράχους, περιβαλλομένη ὑπὸ ἐλευθέρας θαλάσσης βαθυνομένης ἀμέσως μέχρις ἑκατὸν μέτρων. Τὸ πρὸς καθορισμὸν τῆς διευθύνσεως σημεῖον τοῦτο ἦτο πολὺτιμον κατὰ τὴν ζοφεράν ἐκείνην νύκτα, ὃ δὲ κυβερνήτης μετὰ λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ χάρτου ἀπεφάσισε νὰ προσεγγίσῃ αὐτὸ πλειότερον ἴσως παρ' ὅσον θὰ ἐπραττεν ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, τουτέστι νὰ ἀναπλεύσῃ τρία ἢ τέσσαρα μίλλια πρὸς τὸ πέλαγος. Ἀνῆλθε λοιπὸν εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐπεθεώρησε τὴν θάλασσαν καὶ εἶπε εἰς τὸν Ἐρικ νὰ διευθύνῃ τὸ πλοῖον εἰκοσιπέντε μοίρας νοτιοδυτικῶς.

Ἡ διαταγὴ ἐκείνη ἐξέπληξε τὸν νέον ὑπαρχον.

— Νοτιοδυτικῶς, εἶπατε; ἠρώτησε μετὰ σεβασμοῦ νομίσας ὅτι κακῶς εἶχεν ἀκούσει.

— Εἶπα νοτιοδυτικῶς, ἐπανέλαβε ὀλίγον τι ξηρῶς ὁ κυβερνήτης. Μήπως δὲν σὰς ἀρέσκει ἡ διευθύνσις αὕτη;

— Ἀφ' οὗ μ' ἐρωτᾶτε, κύριε κυβερνήτα, πρέπει νὰ σὰς ὁμολογήσω ὅτι δὲν μοῦ ἀρέσκει, εἶπε πεπαρησιασμένως ὁ Ἐρικ. Ὅθ' ἐπροτίμων νὰ πλεύσωμεν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη πρὸς δυσμὰς.

— Πρὸς τί;... Διὰ νὰ χάσωμεν ἀνωφελῶς καὶ ἄλλην μίαν νύκτα;

Ὁ τόνος τοῦ κυβερνήτου δὲν ἐπεδέχετο ἀντίρρησην, ὁ Ἐρικ λοιπὸν ἔδωκε τὴν διαταγὴν ἣν εἶχε λάβῃ.

Ἐπὶ τέλους ὁ πλοίαρχος ἦτο πεπειραμένος ναυτικός, καὶ εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ ἠδύνατο πλήρη νὰ ἔχη πεποίθησιν.

Ὅσον μικρὰ δὲ καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως ἤρκεσεν ὅπως μεταβάλλῃ τὸν πλοῦν τοῦ πλοίου. Ἡ Ἀλάσκα ἤρξατο σφοδρῶς παρακλυομένη, εἰς ἐκάστην δὲ περιδίησιν ἢ πρῶρα ἐβυθίζετο εἰς τὸ ὕδωρ. Πέριξ αὐτῆς ἠκούετο ὑπόκωφός τις παρλασμὸς κυματίων ἐπαφριζόντων. Τὸ δρομομέτρον ἐδείκνυε δεκατέσσαρας κόμβους, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος καθίστατο σφοδρότερος, ὁ Ἐρικ ἔκρινε φρόνιμον νὰ διατάξῃ νὰ δέσωσι δύο σειρὰς ἰστίων.

Ὁ ἰατρός καὶ ὁ Βρέδαζορδ ὑπὸ αἰφνιδίας ναυτίας καταληφθέντες δὲν ἐβράδυναν νὰ κατέλθωσιν εἰς τοὺς θαλαμίσκους αὐτῶν. Ὁ κυβερ-

νήτης, βαδίσας ἐπὶ τινα λεπτὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, κατέβη ἐπίσης.

Ἀλλὰ μόλις ἐφθασεν εἰς τὸν θάλαμον του προσέδραμεν ὁ Ἐρικ ἐσπευσμένως.

— Κυβερνήτα, εἶπεν ὁ νέος, ἀκούω πρὸς τ' ἀριστερὰ ὑπόπτους κρότους. Νομίζει κανεὶς ὅτι εἶνε κύματα συντριβόμενα ἐπάνω εἰς βράχους!.. Ἐπομένως ἀναγκάζομαι νὰ σὰς εἶπω ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου πλέομεν ἐπικινδύνον δρόμον.

— Ἐπὶ τέλους, κύριε, αὐτὴ ἡ ἀνησυχία σας εἶνε ἀνυπόφορος! ἀνέκραξεν ὁ κυβερνήτης. Ποῖον κίνδυνον φοβεῖσθε ἀφ' οὗ ἀπέχομεν ἀπὸ τοὺς βράχους τρία μίλλια σωστὰ ἂν ὄχι τέσσαρα;

Ἀνυπομόνως δὲ διὰ τοῦ δακτύλου ἐδείκνυεν ἐπὶ τοῦ ἀνεπτυγμένου ἐπὶ τοῦ γραφείου αὐτοῦ χάρτου τὴν νήσον Σέν, ἣτις ἠνωρθοῦτο ὡς φρουρός εἰς τὸ ἔσχατον ἄκρον τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Βρετάνης.

Ὁ Ἐρικ παρηκολούθησε διὰ τοῦ βλέμματος τὴν διευθύνσιν τοῦ δακτύλου ἐκείνου· εἶδε δ' εὐκρινῶς τῷ ὄντι ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ἐσημειοῦτο ἐν τοῖς πέριξ τῆς νήσου ὑπὸ βαθέων ὑδάτων περιβαλλομένης. Τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ἦσαν καθυστασιμώτατα. Ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν ἦτο φρεναπάτη ὁ κρότος ἐκείνος τῶν θραυομένων κυμάτων, ὃν εἶχεν ἀκούσει ἀριστερόθεν, δηλαδὴ ὑπὸ τὸν ἄνεμον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως.

Παράδοξον πρᾶγμα, ὅπερ ὁ Ἐρικ μόλις ἐτόλμα νὰ ὁμολογήσῃ πρὸς ἑαυτόν· τῷ ἐφάνετο ὅτι τὸ περίγραμμα τῶν ἀκτῶν, ὅπερ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἦτο ὅλως διάφορον τῆς φοβερᾶς εἰκόνος ἣν ἡ μνήμη αὐτοῦ εἶχε τηρήσει περὶ τῶν παρχλιῶν τούτων, ὡς εἶδεν αὐτὰ περιγραφόμενα ἐν ταῖς γεωγραφίαις. Ἀλλ' ἦτο δυνατόν ν' ἀντιτάξῃ ἐντύπωσιν φευγαλέαν, ἀόριστον ἀνάμνησιν πρὸς τὸ θετικὸν καὶ ἀκριβὲς γεγονός ὅπερ ἀποτελεῖ χάρτης τοῦ βρετανικοῦ ναυαρχείου!.. Ὁ Ἐρικ δὲν ἐτόλμησεν. Οἱ χάρται τούτου ἀκριβῶς ἔχουσι τὸν προορισμὸν, νὰ προφυλάττωσι τοὺς ναυτιλλομένους τῆς πλάνης τῆς μνήμης αὐτῶν. Χαριετίσας λοιπὸν τὸν πλοίαρχον ἀνῆλθε πάλιν εἰς τὸ κατάστρωμα.

Ἀλλὰ πρὶν θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας ἀντήχησε κραυγὴ:

— « Ὑφαλος δεξιὰ! » ἦν ἐπηκολούθησεν ἀμέσως ἕτέρα: « Ὑφαλος ἀριστερὰ! »

ἠκούσθη τότε ἐκ τοῦ καταστρώματος συριγμὸς συνοδευθεὶς ὑπὸ σφασμασμοῦ τοῦ πλοίου καὶ σειρὰς χειρισμῶν ἀλλεπαλλήλως ἐκτελεσθέντων. Ἡ Ἀλάσκα ἐπέσχε τὸν πλοῦν εἰς τὰ ὀπίσω παλινδρομήσασα... Ὁ κυβερνήτης ὤρμησεν εἰς τὴν κλίμακα.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἤκουσε κρότον ὁμοίαντα πρὸς ἐπιτριβὴν ἐλκῆθρου ἐπὶ τῆς χιόνος. Αἰφνης τρομερὸς τιναγμὸς κατέρριψεν αὐτὸν ὑ-

πτιον συγκλονήσας τὸ πλοῖον ἀπὸ τῆς τροπίδος μέχρι τοῦ ἄκρου τῶν ἰστῶν!.. Εἶτα δ' ἐπῆλθε σιγὴ καὶ ἡ Ἀλάσκα ἔμεινεν ἀκίνητος.

Εἶχε σφηνωθῆ μεταξύ δύο ὑφάλων.

Ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας καθημαγμένος τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πτώσεως ἀνηγέρθη ὅπως ἀνέλθη εἰς τὸ κατάστρωμα· ἀπερίγραπτος σύγχυσις ἐπεκράτει ἐπ' αὐτοῦ. Περιδεῖς οἱ ναῦται εἰσώρμων εἰς τὰς ἀκάτους. Τὰ κύματα συνερρήγγυντο μανιωδῶς κατὰ τοῦ νέου τούτου σκοπέλου ὃν ἀντέτασσε κατ' αὐτῶν τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον. Οἱ δύο φωτοβόλοι ὀφθαλμοὶ τῆς νήσου Σέν ἀμειλίχτως ἐπὶ τὴν Ἀλάσκα ἀντιζόντες ἐφάνοντο μεμφομένοι αὐτὴν ὅτι ἐνέπεσεν εἰς τὸν κίνδυνον ὃν οὗτοι καθῆκον εἶχον· ἀναγγέλλωσιν εἰς τοὺς παραπλέοντας. Ὁ Ἐρικ ὄρθος ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ κύπτων προσεπάθει νὰ διασχίσῃ τὴν σκοτίαν διὰ τοῦ βλέμματος καὶ ἐξακριβώσῃ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου.

— Ἐπὶ τέλους κύριε, τί συμβαίνει; ἀνέκραξεν ὁ κυβερνήτης τεταραγμένος εἰσέτι ἐκ τῆς πτώσεως αὐτοῦ.

— Συμβαίνει, κύριε, ὅτι διευθυνθέντες νοτιοδυτικῶς, κατὰ τὰς διαταγὰς σας, ἐπέσαμεν ἐπὶ ὑφάλων! ἀντίειπεν ὁ Ἐρικ.

Ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας οὐδὲ λέξιν ἀπήντησε. Τὴν ἠδύνατο νὰ εἶπῃ; Στραφεῖς δὲ διηυθύνθη πρὸς τὴν κλίμακα.

Τραγικὴ μὲν ἦτο ἡ κατάστασις τῶν ναυαγῶν, ἀλλ' ὁ κίνδυνος δὲν ἐφάνετο ἐπικείμενος. Αὐτὴ ἡ ἀκίνησις τοῦ πλοίου, ἡ παρουσία τῶν δύο φάρων, ἡ γειννίασις τῆς στερεᾶς ἐναργῶς μαρτυρουμένη ὑπὸ τῶν βράχων ἐν οἷς εἶχεν ἐνσφιχθῆ ἡ Ἀλάσκα, πάντα ταῦτα συγγνόνμονον καθίστων τὸ δυστύχημα τοῦτο ἀλλ' οὐχὶ καὶ φοβερόν. Ὁ Ἐρικ, τὸ καθ' ἑαυτόν, τοῦτο μόνον ἐξῆγε τὸ πόρισμα, ὅτι ἀδύνατος πλέον κατέστη ὁ πλοῦς καὶ ὅτι ἀπώλεσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπανεύρῃ τὸν Πατρικίον Ὀδόνογαν!..

Ἀλλὰ μόλις ἐστομίσας τὴν δριμυτιάν πωσ πρὸς τὸν πλοίαρχον ἀπάντησεν, ἦν ὑπηγόρευσεν αὐτῷ ἡ πειρία ἣς ἦτο πλήρης ἡ καρδιά του, μετεμελήθη. Κατῆλθε λοιπὸν τῆς γεφύρας εἰς τὸ κατάστρωμα ζητῶν διὰ τοῦ βλέμματος τὸν πλοίαρχον, σκοπῶν νὰ παραμυθῆσῃ καὶ θαρρύνῃ αὐτόν, εἰ δυνατόν.

Ἀλλ' ὁ κυβερνήτης εἶχε γίνῃ ἄφαντος, πρὶν ἢ δὲ παρέλθωσι τρία λεπτὰ πυροβολισμὸς ἠκούσθη ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτοῦ.

Ὁ Ἐρικ προσέδραμεν ἐν σπουδῇ. Ἡ θύρα ἦτο ἐσωθεν κεκλεισμένη, ὃ δ' ὑπαρχος διέερρηξεν αὐτὴν διὰ λακτίσματος.

Ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας ἔκειτο ἐκτάδην ἐπὶ τοῦ τάπητος, συντετριμμένον ἔχων τὸ κρανίον, καὶ πολὺστροφον κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ.

Ἐξ ἰδίου σφάλματος ἰδῶν ναυαγῆσαν τὸ πλοῖον

είχαν ἀποκτείνῃ ἐαυτόν, ὁ θάνατος δ' ἐπῆλθεν ἀκαριαίως. Ὁ ἰατρός καὶ ὁ Βρέδεζορδ δραμόντες μετὰ τὸν νέον ὑπαρχον εὐρον νεκρὸν τὸν πλοίαρχον.

Ἄλλ' ὁ χρόνος δὲν ἦτο ἀρμόδιος πρὸς ματαίους σχετλιασμούς. Ὁ Ἐρικ ἀφείε εἰς τοὺς δύο φίλους του τὴν φροντίδα τοῦ ν' ἀνεγείρωσι τὸ πτώμα τοῦ πλοίαρχου καὶ ἀποθέσωσιν εἰς τὴν κοίτην, ἀνῆλθεν εἰς τὸ κατάστρωμα, ὡς ἦτο τὸ καθήκον αὐτοῦ, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πληρώματος.

Ἐν ᾧ διήρχετο πρὸ τοῦ θαλαμίσκου τοῦ Μαλαρίου, ὁ ἀγαθὸς δημοδιδάσκαλος ἀρμπνισθεὶς ὑπὸ τῆς ἀκινήσιας τοῦ πλοίου καὶ τοῦ πυροβολήματος, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐξήγαγε τὴν λευκὸτριχα αὐτοῦ κεφαλὴν, φοροῦσαν τὸν ἀπαραίτητον ἐκείνον ἐκ μαύρης μετάξης σκούφον. Ἀπὸ τῆς Βρέστης ὑπνωττεν ἀκαταπαύστως καὶ οὐδὲν εἶχε νοήσῃ τῶν συμβάντων.

— Τί τρέχει;... τί τρέχει;... ἠρώτησεν ἡρέμα.

— Τί τρέχει; ἀπήντησεν ὁ Ἐρικ. Ἡ Ἄλσκα ἐπεσεν ἔξω καὶ ὁ πλοίαρχος ἤτο χειρὶ ἀσθη.

— ὦ! ἀνέκραξεν ὁ Μαλάριος κατάπληκτος. Ἄλλὰ τότε, παιδί μου, ἐναυάγησε καὶ ἡ ἀποστολή μας!...

— Αὐτό, ἀγαπητέ μοι διδάσκαλε, εἶνε ἄλλο ζήτημα, εἶπεν ὁ Ἐρικ. Ἐγὼ δὲν ἀπέθανα, ἐφ' ὅσον δὲ μοῦ μένει καὶ ἡ ἐλαχίστη πνοή ζωῆς, θὰ λέγω: Ἐμπρός!

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Αἱ κυρίαι τοῦ Γολγοθά.

[Συνέχεια Ἰδε σελ. 332.]

Εἰσερχόμενοι εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, κατανοοῦμεν ὅτι τὸ νοσοκομεῖον προῦρισται ν' αὐξήσῃ καὶ νὰ περιλάβῃ πλείονας ἀρρώστους. Τῶ ὄντι, τὰ πάντα ἐκεῖ εἶναι πρόσκαιρα. Ὁ κεντρικὸς διάδρομος καὶ οἱ θάλαμοι χωρίζονται διὰ στανιδωμάτων, δυναμένων εὐκόλως νὰ ἀφαιρεθῶσιν, ἵνα σχηματισθῇ δεύτερον ὑπνωτήριον εὐρὺ καὶ ἄριστα φωτιζόμενον. Πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἕως οὐ ἐξεύρωσι πόρους, τὸ πάτωμα τοῦτο κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐνοίκων κυριῶν, ἃς δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καὶ ὑποτρόφους, καθότι οὐ μόνον περιθάλλουσι τὰς ἐκ καρκίνου πασχούσας, διευθύνουσι τὴν τῶν ἀναγκαίων προμήθειαν, ἐπιτηροῦσι τὴν λιναποθήκην, τὸ πλυντήριον, καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐπιδέσεων καὶ τῶν σπληνίων, σημαίνουσι τὸν κώδωνα τῆς ἐγέρσεως, κρατοῦσι τοὺς λογαριασμούς καὶ τὴν ἀλληλογραφίαν, συμφωνοῦσι μετὰ τῶν προμηθευτῶν, παρακάθηται παῖς ἀρρώστους κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, νεκρὰς δὲ τὰς πλύνουσι, τὰς σαβαννοῦσι, τὰς συνο-

δεύουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καταβάλλουσι καὶ τροφεία, ὡς περιηγήτριαί τῆς ἀγαθοεργίας καταλύσασαι ἐν τῷ μεγάλῳ ξενοδοχείῳ τῆς φιλανθρωπίας. Παρὰ τῶν ἀρρώστων οὐδεμία ζητεῖται ποτὲ ἀντιμισθία, ἀλλ' αἱ νοσοκόμοι πληρονοῦσι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ζῶσι παρ' αὐταῖς καὶ τοῦ νὰ ἐγείρονται τὴν νύκτα πρὸς περιθαλψὴν αὐτῶν. Οἱ θάλαμοι τῶν κυριῶν εἶναι φαιδροὶ καὶ πλήρεις ζωῆς, οὐδὲν ἔχοντες τῆς στυγῆς κανονικότητος, ἣτις εἶναι πολλάκις τοσοῦτον θλιβερὰ ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῶν θρησκευτικῶν σωματοείων.

Ἐκάστη τῶν ἐνοίκων κυριῶν διασκευάζει τὸ δωμάτιόν της κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ. Αἱ κλῖναι ἐκ μαονίου, ἔχουσι καλὴν στρωμνὴν, ἐφ' ἧς καλὸς ὕπνος δύναται νὰ ἐπανορθώσῃ τὰς ἐξητλημένας δυνάμεις. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν τοῖς δωμάτιοις ἐκείνοις καὶ παραπετάσματα πολυπτυχα καὶ τράπεζαι κεκαλυμμέναι ὑπὸ κομψῶν ἀντικειμένων, εἰς ὧν τὴν χρῆσιν τοσοῦτον ἀρέσκονται αἱ γυναῖκες. Ἀπὸ τῶν τοίχων κρέμανται προσωπογραφίαι διηνεκῶς ἀναμιμνήσκουσαι τοὺς ἀπόντας, χειρόκτια δὲ ἐρριμένα ἐπὶ τραπεζίου ἢ πίλος ἐκ μαύρων τριχάπτων καὶ ἐλαφρὰ τῆς ὁσμῆς, καθιστῶσιν ἐτι καταφανεστέρην τὴν ἀντιθεσιν μετὰ τῶν ἐξωον πολυτελῶν καὶ καθηκόντων, τὰ ὅποια ἤθελον πτοήσῃ πλείστον ἀνδρῶν τὰς καρδίας. Ἐκ τοῦ βήθους τοῦ φαρμακείου καὶ τοῦ ὑπνωτηρίου τῶν ἀρρώστων ἐξέρχεται ὁσμὴ φανικοῦ ὀξέος ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν μνήμην τὴν πραγματικότητα. Τὸ δεύτερον πάτωμα εἶναι ὁ τόπος τῆς προσκαίρου ἀναπαύσεως, κάτω εἶναι ὁ τόπος τῆς ἐργασίας, τῆς ἀηδίας, ἣν ὀφείλουσι νὰ ὑπερνικήσωσι, τῆς διαρκούς θυσίας. Ἐκεῖ, αἱ κυρίαι τοῦ Γολγοθά, αἱ γῆραι διδάσκονται διὰ τῆς πείρας, ὅτι αἱ θλίψεις πραύνονται ἀφ' ἐαυτῶν καὶ καθίστανται ἥττον δριμυταὶ ὅταν συντροφον ἔχωσι τὸ καθήκον τοῦ ἀνακουφίζεσθαι τοὺς πάσχοντας, πείθονται δὲ ὅτι ὁ ἄριστος τρόπος τοῦ μὴ ἐνδιατρίβειν περὶ τὰς ἰδίας ἀλγηδόνας, εἶναι τὸ ἀειεἶχεσθαι ἐν νῶ τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἄλλων.

Εἰς τὸ τελευταῖον πάτωμα κατοικοῦσιν αἱ ὑπηρετρίαι, νέαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐξ ἀφοσιώσεως ὑπηρετοῦσαι καὶ οὐδεμίαν λαμβάνουσαι ἀντιμισθίαν, φέρουσι δὲ ἐνδυμα ὁμοίμορφον, κατ' ἐμὴν γνώμην, ὑπὲρ τὸ δέον ὁμοιάζον πρὸς τὸ μοναχικόν, καθόσον ἀρμόζει νὰ διατηρήσῃ τὸ ἴδρυμα τὸν ὅλως λαϊκὸν αὐτοῦ χαρακτήρα. Αἱ ὑπηρετρίαι αὐταὶ κοιμῶνται ἐντὸς κοινοῦ ὑπνωτηρίου καὶ συναθροίζονται εἰς κοινὴν αἴθουσαν, ἐν ἣ βλέπω ραπτικὰς μηχανὰς· διορθοῦνται δὲ ἐκεῖ αἱ σινδόνες καὶ ράπτονται ἀπόμακτρα καὶ τυλίσσονται οἱ ἄρτι πλυθέντες ἐπίδεσμοι, ὅπως χρησιμεύσωσι τὴν ἐπαύριον. Τὰ τρία ταῦτα πατώματα εἶναι ἐκτισμένα ἐπὶ μεγάλου ὑπογείου ἡσφαλωμένου, περιέχοντος τὰς συσκευὰς ἐνός

θερμαγωγῶ καὶ ἐνός ἀεραγωγῶ, τὸ μαγειρεῖον ἐκ χαλκωμάτων ἀπαστράπτων, τὴν ἀποθήκην τῶν ἐδωδίων, τὸ ὀπωροφυλάκιον, ὅπερ μοι ἐφάνη παγετώδες, καὶ τὸ καθ' ὑπερβολὴν ψυχρὸν ἐστιατόριον τῶν ἐνοίκων κυριῶν.

Τὸ κατάστημα, μολὶς ἐγκαινισθὲν, ὀλίγου δεῖν κατεστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς. Τὴν νύκτα τῆς 17 Δεκεμβρίου 1881 τὸ πῦρ διεδόθη εἰς ἐργοστάσιον τηλεγραφικῶν κάλων συνεχόμενον μετὰ τῆς οἰκίας τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθά. Μία τῶν κυριῶν ἀφυπνισθεῖσα εἰς τὰς 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν φλογῶν, ἀνήγγειλε τὸν κίνδυνον σημαίνουσα ἐπανειλημμένως τὸν κώδωνα τῆς ἐκκλησίας, πᾶσαι δὲ ταχέως ἐγερθεῖσαι, ἐκλείσαν τὰ φωταερίομετρα, ἀνέωξαν τοὺς κρουνοὺς τῶν λουτήρων, ἀφύπνισαν καὶ ἐνέδυσαν ἐν σπουδῇ τὰς ἀρρώστους, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ τὰς μεταφέρουσι ἀλλαχῶ. Εἰς τὰς 5 τῆς πρωΐας, οἱ πυροσβέσται κατώρθωσαν νὰ κατασβέσωσι τὸ πῦρ, τῇ βοήθειᾳ τῆς ἀτμοκινήτου ἀντλίας τοῦ Πασσύ. Μόνοι δὲ οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι τοῦ καταστήματος ἡμαυρώθησαν καὶ ἐκάησαν, εὐκόλως ἐπισκευασθέντες, ἀλλ' ὁ φόβος ὑπῆρξε μέγας καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς τρομερᾶς ἐκείνης νυκτὸς δὲν ἐξέλιπεν ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἐνοίκων κυριῶν.

Μέχρι τοῦδε περιέγραψα μόνον τὰ παραρτήματα, ὅπου εὐρίσκονται αἱ ὑπηρετρίαι καὶ τὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ κυρίου καταστήματος, τὸ ὅποιον συνίσταται εἰς τὸ ὑπνωτήριον, ἐν ᾧ πάσχουσι καὶ ἀποθνήσκουσι αἱ ὑπὸ καρκίνου προσβεβλημένοι. Τοῦτο δύναται νὰ ὀνομασθῇ καὶ αἴθουσα τοῦ ἐσχάτου εὐχελαίου, καθότι εἶναι ὁ προθάλαμος τῆς ἀναπαύσεως, ἐξ οὗ αἱ κατακλινομένοι δὲν ἐξέρχονται εἰμὴ μόνον ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς ἄλλον κόσμον, ὅπου τὰ ὄξεια ἔλκη καὶ οἱ διαβρωτικοὶ ἔρπητες εἶναι ἄγνωστοι. Εἴκοσι περιεῖχε κλῖνας, συνέβησαν δὲ τῷ 1882 εἴκοσι ἐξ θάνατοι. Ὁ ἀκάματος θεριστὴς μένει ἐκεῖ διαρκῶς καὶ δὲν παύει κόπτων. Διὰ τὰς ἐκεῖ εὐρισκομένας δυστυχεῖς, ἃς παρεμόρφωσαν τὰ ἔλκη καὶ τὰ οἰδήματα, ὁ θάνατος εἶναι ὁ ποθούμενος ἐξαφανισμὸς σαρκὸς κατὰ κόρον βεβασιωμένης καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις ψυχῆς, εἰς ἣν πᾶσα ἐπιτρέπεται ἐλπίς, προσεγγίζοντα δὲ ἀτενίζουσι αὐτὸν μετὰ χαρᾶς. Μία ἐξ αὐτῶν μοι ἔλεγεν — ὡς ὁ Ἀλφιέρης αὕτη εἶχεν ἐπὶ τοῦ προσώπου il pallor della morte e la Speranza, τὴν ὠχρότητα τοῦ θανάτου καὶ τὴν ἐλπίδα— Ἄφου εἶμαι ἀνάτος διατὶ νὰ μὴ τελειώσω εὐθύς;» Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ κλινικὴν καρκίνων πλουσιωτάτην, ὁ δὲ ἐπισκεπτόμενος τὰς δυστυχεῖς ταύτας ἰατρός κ. Εὐγένιος Λεγγράν ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀντικείμενα μελέτης καὶ παρατηρήσεων, ὧν ἡ ποικιλία εἶναι ὄντως ἀπελπιστικὴ. Ἡ φύσις εἶναι ἀνεξάντλητος εἰς

τὴν ἐφεύρεσιν τῶν βρασάνων, ἃς ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ἀνθρώπους—οἵτινες εὐτυχῶς εἶναι θνητοὶ— ὡσεὶ προσεπάθει νὰ πτοήσῃ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἄλλ' εἰς μάτην· ὅσα εἰδεχθεστέρα καὶ φρικωδέστερα εἶναι ἡ νόσος, τόσῳ γενναιοτέρα καὶ δραστηριωτέρα καθίσταται καὶ ἡ εὐποιία. Καίτοι δὲ φοβεροῦ ὄντως τοῦ ἔργου, οὐδεμίαν ἐπτόγησε ποτὲ τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθά.

Αἱ κλῖναι καταλλήλως ἡραιωμένα, περιβάλλονται ὑπὸ λευκῶν παρκαπετασμάτων. Μορφαὶ ἀλλόκοτοι φέρουσαι ἐπιδέσεις, οὗς βρέχει αἱματοειδὴς ἰχώρ, κρύπτονται ἐν μέρει εἰς τὰ προσκεφάλαια. Εἶναι αἱ ἄρρωστοι. Διατὶ ἡ ζωὴ ἐπιμένει μὴ ἐγκαταλείπουσα τὴν ἀποσυντεθειμένην ταύτην ὕλην; Διερχόμενος ἐνώπιον τῶν κλινῶν ἐκείνων, ὧν ἡ θέα εἶναι μᾶλλον ἀξιοθρήνητος τῶν πλακῶν τῆς Morgue ¹⁾ ἐπὶ τῶν ὁποίων κεῖνται σώματα ἀναίσθητα ἤδη, ἐνεθυμήθη τὴν ἐκδρομὴν μου εἰς τὰ κοιμητήρια τῆς Δαμασκῶ, ὅτε ἐζήτησα μετὰ τῶν τάφων τὴν καλύβην, ἐν ἣ ἔζων οἱ λεπροὶ, ἐβραῖοί τε καὶ Ὀθωμανοί, μακρὰν τῆς πόλεως κεκλεισμένοι καὶ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες μετὰ φρίκης ἀπεστρέφοντο. Οἰδηματώδεις καὶ λέπσει κεκαλυμμένοι, ψάλλοντες δὲ θρηνοῦσας ἄνευ λέξεων, διότι ὁ οὐρανίσκος αὐτῶν ἦτο κατεστραμμένος καὶ ἐκτείνοντες χεῖρα ἐστερημένην δακτύλων, διότι τὰ ὀστά των εἶχον πέσει καὶ ὑψοῦντες τὴν κεφαλὴν ἵνα ἴδωσι, διότι ἐξωγκωμένα βλέφαρα ἐφραττον τοὺς ὀφθαλμούς των, ἐσήποντο ὅλοι ὁμοῦ ἐν τοιαύτῃ δυσωδίᾳ, ὥστε οἱ κύνες ὠρῶντο καὶ ἐφευγον, εὐθύς ὡς ἐπλησίαζον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, (1 Σεπτεμβρίου 1850) εἰς μόνον ἀνθρώπος ἤρχετο πρὸς παρηγορίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν, ὁ ἡγούμενος τῶν λαζαριστῶν, ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ ῥηθέν: Ἄπόφυγε τὸν λεπρὸν, ὡς ἀποφύγεις τὸν λέοντα.»

Δὲν ὑπάρχουσι λεπροὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Γολγοθά, καθότι ἡ λέπρα ἐξέλιπεν ἤδη ἐκ Γαλλίας, ἣν τοσοῦτον ἐμάστισε. Κατὰ τὴν 14ην ἑκατονταετηρίδα ὑπῆρχον δέκα ἐννέα χιλιάδες λεπροκομεία ἐν Εὐρώπῃ, ἐξ ὧν δύο χιλιάδες ἐν Γαλλίᾳ. Τὴν σήμερον δὲν τελεῖται πλέον ἡ νεκρωσιμὸς ἀκολουθία ὑπὲρ τοῦ ζῶντος λεπροῦ, οὐδὲ ὀδηγοῦσιν αὐτὸν ἐν πομπῇ μέχρι τῆς καλύβης του ψάλλοντες τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχὰς καὶ παραδίδοντες αὐτῷ κρόταλον, τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ κρούῃ, ὅπως καταδεικνύῃ τὴν παρουσίαν του. Ὁ Xavier de Maistre ἤθελε μάτην καταζητήσῃ τὸν λεπρὸν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Ἀόστης· δὲν ὑπάρχει πλέον ἐκεῖ. Ἄλλὰ ποῦ ὑπάρχει; Λέγεται ὅτι εὐρίσκεται ἐτι ἐν τισι χωρίοις τῆς Ἐλβετίας, τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Σουηδίας. Ἐγὼ,

¹⁾ Morgue, Αἴθουσα παρὰ τὸν Σηκοάν, ὅπου ἐκτίθενται οἱ εὐρεθέντες νεκροί.

ἐκτός τῆς Δαμασκοῦ, εἶδον λεπρούς ἐν Ῥόδῳ, ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐν Ναπλούζῃ, ἐν Βιρκετ—ελ—Καρούμ καὶ ἐν Κατανζάρῳ τῆς Καλαβρίας, εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ κόλπου Σκουιάτσος.

Καίτοι ἀλλοῖαι αἱ νόσοι, ἃς περιθάλπουσιν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς ὁδοῦ Λουρμέλ, δὲν εἶναι ἤτον τῆς λέπρας ἀποτρόπαιοι. Πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν γενναιοσύνην νὰ ἀτενίσωμεν αὐτὰς κατὰ πρόσωπον διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν κατ' ἀξίαν τὴν θαυμασίαν ὄντως ἀφοσίωσιν τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθᾶ. Ἄς τύχῳ λοιπὸν τῆς συγγνώμης τοῦ ἀναγνώστου, ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ ἀντικειμένων τοσοῦτα μᾶλλον ἀξίων οἴκτου, καθόσον καὶ μόνῃ ἢ θεᾷ αὐτῶν προξενεῖ ἀνηθίαν. Ἡ τὸ ὑπνωτήριον διαπνεύσας ὁσμὴ τοῦ φανικοῦ ὀξέος περιβάλλει τὰς κλίνας δι' ἀτμοσφαιρὰς ἀπολυμαντικῆς καταδεικνυούσης, ὅτι εἰσερχόμεθα εἰς τὸ βασιλείον τῶν ὀξέων ἐλκῶν. Τινὲς τῶν ἀρρώστων δὲν κατὰκινεῖται ἐκτάδην, ἀλλὰ κἀθηται καὶ ἀσχολοῦνται περὶ εὐκόλον τιὰ ἐργασίαν μὴ στερούμεναι ἐντελῶς μικρὰς τινας βώμης καὶ δυνάμεναι ἐν εὐδίᾳ νὰ περιπατήσωσιν ὀλίγον εἰς τὰς δεινδροστοιχίας τοῦ κήπου. Ἐπίδεσμος ἕνεκα τοῦ ὑπ' αὐτὸν μοτοῦ πολλαχοῦ ἐξωγυμνόμενος, διαιρεῖ εἰς δύο τὸ πρόσωπόν των. Τὰ βλέφαρα εἶναι ἐρυθρά, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνήσυχοι, τὰ χεῖλη πελιδνά, ὑπομέλανα οἰδήματα κηλιδοῦσι τὸ δέριμα τῶν σαρκῶν· ἐὰν ἀφαιρηθῶσιν οἱ ἐπίδεσμοι, βλέπετε τὸ κακὸν ἐν ὅλῃ τῇ φρίκῃ αὐτοῦ· εἶναι ἡ σαρκωθὸρος φαγέδαινα, ἥτις καταδιβρῶσκει κατὰ προτίμησιν τὸ πρόσωπον. Ὅταν ὁ Μεσαίων ἐβλεπε τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο ἔλκος ἀνεφώνει « Noli me tangere! Μὴ μου ἅπτου!» Βραδέως, ὡς τις γαστρίμαργος εὐχυλὸν ἀπογευόμενος ἔδεσμα, ἔφαγε τὴν ρίνα, ἥτις εἶναι ἡδὴ ἕξ σκελετοῦ ζῶντος, ὕγρου καὶ αἱμαῖσσαντος. Δύο τῶν οὕτω παρამεμορφωμένων δυστυχῶν λαμβάνουσιν ἐπιταμῶνα, εἰσάγουσαι αὐτὸν εἰς τὴν πληγὴν ἐκείνην τὴν ἀπογυμνοῦσαν τὰ ὀστέα καὶ ἀποκαλύπτουσιν τὰς ἐσωτερικὰς μεμβράνας. Ἀρχαῖα τις παράδοσις σώζεται ἐν τοῖς ἡμετέροις χωρίοις. Οἱ χωρικοὶ θεωροῦσι τὸν ἐπίμονον τοῦτον καὶ διαβρωτικὸν ἔρπητα ὡς θηρίον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην σιτίσεως, στερούμενον δὲ τροφῆς, καταστρέφει τὸν ἄνθρωπον. Ὡς ἐκ τούτου, ἐν μόνον ὑπάρχει μέσον θεραπείας, τεμάχιον κρέατος ἐπὶ τῆς πληγῆς προσδεδεμένον. Τὴν σήμερον προσπαθοῦσι νὰ θεραπεύσωσι τὴν νόσον δι' ἐπανειλημμένων ἐντομῶν καὶ διὰ τοῦ ἀζωπικοῦ ὀξέος, ἀναφέρουσι δὲ παραδείγματα τινὰ ἰάσεως, ἀλλὰ δυνάμεθα ἄρα γε νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἡ ἰαθεῖσα νόσος ἦτο ἡ φαγέδαινα;

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΕΟΥ

Ο ΛΟΧΙΑΣ

Εἰς ὅλους ἦτο γνωστός ὁ λοχίας Σπαθιάς. Εἶχε πολεμήσῃ πανταχοῦ καὶ τὸ στήθος αὐτοῦ ἀπὸ στραπτειν ὑπὸ μεταλλείων καὶ σταυρῶν.

Δὲν ἦτο οὔτε ὑψηλός, οὔτε βραχύς· ἔφερε μεγάλην οὐλὴν ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τοῦ λαιμοῦ διήκουσαν· ἦτο εὐκαμπτος ὡς ξίφος. Οἱ λευκοὶ ὀδόντες του διεφαινοντο ὑπὸ τὸν δασύν του μύστακα ὁσάκις ἐγέλα. Εἶχε τολμηρὰν καὶ ἀέτειον τὴν ρίνα· καὶ ὑπὸ τὰς μαῦρας του ὄφρυς ἐσπινθηροβόλου οἱ ὀφθαλμοὶ του ὡς δύο ξηρὰ κλήματα ἐν τῷ βάθει κλιβάνου.

Οἱ ἀρχηγοὶ του δῖσχυρίζοντο, ὅτι οὐδέποτε ἐγνώρισε τὸν φόβον· αὐτὸς διετεινέτο, ὅτι τὸν ἐγνώρισε μίαν στιγμὴν μόνον, ἀλλ' ὅτι κατώρθωσεν ἀμέσως νὰ τὸν ἐκδιώξῃ μεταδίδων αὐτὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς· δι' ἐαυτὸν ἐκράτησε τόσον μόνον, ὅσος ἤρκει διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀναίσθητος πρὸς τὸν κίνδυνον, ὀλιγοστόν τινα φόβον, ὥστε νὰ αἰσθάνεται κἀποῖον ρίγος, ὅμοιον μὲ τὸ ρίγος τοῦ φιλήματος.

Ὁ Σπαθιάς ἠρέσκετο σφόδρα εἰς τὰς εἰκονικὰς ἐκφράσεις. Ἐνίοτε δὲ καθίστατο ὁμηρικὸς, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εἶναι οὐδὲν λογολόπος... διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὁ Σπαθιάς δὲν εἶχε μεγάλην σχέσιν μὲ τὰ τυπογραφία.

— Κ' ἐγὼ ἐπῆγα ἔς τὸ σχολεῖο, ἔλεγε, καὶ ἔμαθα ἄν ἄλλοι τὸ Ἀλφάβητον, μὰ δὲν μ' ἀρέσει νὰ λέγω ὅ,τι βρίσκω ἔς τὰ βιβλία. Κ' ἔπειτα ἐγὼ θαρρῶ πῶς τὰ βιβλία εἶνε καλὰ γιὰ κείνους ποὺ δὲν ἔχουν τίποτε δικό τους νὰ ποῦν, ποὺ δὲν βρίσκουν τίποτε μέσα τους, καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὰ βιβλία ἐξυπνάδα ὅπως ἀπὸ τὰ πηγάδια νερό. Μὰ ἐγὼ ποῦ ἔχω μυαλό γιὰ νὰ συλλογιῶμαι, ποῦ βλέπω, ποῦ ζῶ, ἐγὼ ξεφυλλίζω τὸ κεφάλι μου, καὶ βρίσκω ὅ,τι μοῦ χρειάζεται. Τὸ κρανίον μου εἶνε βιβλίον τυπωμένο ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Καὶ ὅταν τῷ ἔλεγον, ὅτι ἦτο κρῖμα λοχίας ὡς ἐκεῖνον νὰ μένῃ πάντοτε λοχίας·

— Αἶ, καὶ τί μ' αὐτό; δὲν εἶνε καλλίτερα τὸ πούλι ν' ἀξίξῃ περισσότερο ἀπὸ τὰ φτερά του, παρὰ τὰ φτερά του περισσότερο ἀπὸ τὸ πούλι;

Ἦτο ἄλλως τε δεξιὸς τοῦ πολέμου μαθητής, ἀληθὴς καλλιτέχνης τῶν μαχῶν· ἐγίνωσκε ὑπὲρ πάντα ἄλλον νὰ ἐξερευνᾷ τὴν ἐχθρικὴν χώραν, νὰ διηγήτῃ ἐμπρὸς τοὺς στρατιώτας, νὰ τρέπῃ εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθρούς· ἐλάτρευε τὸ ἔργον του καὶ ἐλάτρευετο ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν του.

Β'

Ὁ γέρων λοχίας ἦτο εὐθυμὸς, διότι τὸ σύνταγμα του ἐμελλε νὰ βαδίσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Παρταχθὲν ὀπίσω γηλόφου ἀνέμενε νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά του νὰ πολεμήσῃ. Ὁ δὲ λοχίας πλήρης

χαρᾶς ἐπεθεώρει μετ' ἀγάπης τὸν στρατὸν του. Ὅλοι οἱ ἄνδρες του ἦσαν ἀρχαῖοι στρατιῶται, ἀτρόμητοι καὶ ἐνθουσιώδεις, πολλακίς γνωρισθέντες μὲ τὸ πῦρ. Ἀντὶ παντός ἐπαίνου ὁ Σπαθιάς μισοέκλειε τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν ὡσεὶ ἔλεγε·

— Καλὰ πᾶμε!

Ἄλλ' ὅτε ὠπισθοδρόμησε ὀλίγον διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ σύνολον συνέσπασε τὰς ὄφρυς καὶ μὲ τὴν χονδρὰν φωνὴν του·

— Ὡ! ποῦ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος, εἶπεν, ὁ ἀριθμὸς τρία τρέμει. Ἀριθμὸς τρία! ἔθγα ἔξω ἀπὸ τὴν γραμμὴν, ἔλα ἐδῶ!

Ὁ ἀριθμὸς τρία ἦτο νεαρὸς χωϊκός, ὅστις τρέμων ἐξῆλθε τῶν τάξεων του καὶ ἐπροχώρησεν πρὸς τὸν λοχίαν.

— Φοβούμαστε, βλέπω, εἶπεν ὁ Σπαθιάς, καὶ φοβούμαστε πολὺ... ποῖος διάβολος μοῦδωκε τέτοιους φόβους νεοσυλλέκτους.

Ἄλλ' ὁ νεοσύλλεκτος ἠρρυθρίασε μέχρι τῆς ρίζης τῶν τριχῶν του.

— Μὲ συμπαθεῖ, κύρ λοχία, δὲν φοβᾶμαι ὅσο δείχνω πῶς φοβᾶμαι!

Ὁ δὲ Σπαθιάς μειδιῶν ἐψιθύρισε καθ' ἑαυτόν:

— Εἶνε μικρὸς καὶ ἀσυνείηστος μὰ εἶνε ἑπείρηστος.

Καὶ ἐλκύσας προστατευτικῶς τὸ σῶς αὐτοῦ:

— Καλὰ, καλὰ, δὲν φοβᾶσαι, τὸ βλέπω, μὰ σοῦ λείπει μιά σταλιά καρδιά καὶ θὰ σοῦ τὴν δώσω ἐγώ.

— Ναί, κύρ λοχία, δόσε μοῦ τὴν ἀμέσως, γιὰ νὰ προσμένω μὲ χαρὰ τὴν ὥρα ποῦ θ' ἀρχίσῃ τὸ τουφέκι. Ἀκούω ἐκεῖ κάτω κᾶτι κανόνια ποῦ μὲ κάνουν κ' ἀνατριχιάζω.

— Μήπως θαρρεῖς πῶς θὰ πάθῃς τίποτε κακό;...

— Αἶ, τί νὰ σοῦ 'πῶ, κύρ λοχία, ἔτσι μοῦ φαίνεται.

— Ἄ! δὲν βραβεῖσαι! ἡ μάχη ἔχει τὸν κίνδυνόν της ὅπως ὅλα τὰ πράγματα· μὰ ἀνοίγει τὴν καρδιά. Τί ἀνηθία νὰ κάνῃς ὅλο πορεία χωρὶς κανένα ὄφελος. Μὰ ἄμα ἀρχίσῃ ἡ φωτιά, τότε νοιώθει κανεὶς τί θὰ εἴπῃ ζωὴ, τότε δυνάμει τὸ κορμί!

— Κατὰ τὰ κορμιά, κύρ λοχία· μὰ τοῦ λόγου σου ἔχεις δικὸν νὰ τὸ λές, ἔχεις τύχη...

— Γιατί γλύτωσα ἀπ' αὐτὴ τὴν πληγὴ ποῦ πῆρα ἀπ' τὸ μέτωπο ὡς τὸ λαιμὸ; Ἄμ' ἐτούτη; ἄμ' αὐτή; ἄμ' ἡ ἄλλη;

Καὶ ὁ νεοσύλλεκτος ἤνοιγεν ἐκπλήκτους ὀφθαλμούς.

— Βλέπεις πῶς δὲν ἀποθαίνει κανεὶς ἀπὸ ἄλλες τὲς πληγὰς ποῦ πέρνει, εἶπεν ὁ Σπαθιάς.

— Βλέπω πῶς σὲ ὅλα ἔμπορεῖ κανεὶς νᾶχῃ τύχη, εἶπεν ὁ νεοσύλλεκτος.

— Λοιπὸν κύττα νᾶχῃς καρδιά τὴν στιγμὴν

τῆς φωτιᾶς καὶ νὰ μὴ φοβᾶσαι καθόλου. Ξέρεις γιατί κατόπι ἀπὸ τὴ μάχη γυρνοῦν οἱ στρατιῶται μὲ καμάρι; Γιατί χρειάζεται κάποιος θάρρος νὰ χυθῇ κανεὶς μὲς ἔς τὸν κίνδυνον. Καὶ ἡ κρυφὴ χαρὰ ποῦ ἔχουν δὲν τὴν ἔχουν γιατί ἔμπορεσαν κ' ἐσκοτώσαν, μὰ γιατί δὲν ἐφοβήθησαν μὴ σκοτωθῶν αὐτοί. Ὅπως θέλεις πὲς το αὐτό, ἀγάπη ἔς τὴν πατρίδα, ἀγάπη ἔς τὴν σημαία, μὰ ἀφ' οὗ κάνει τὸν ἄνθρωπο τόσον ἄφοβον, θὰ πῆ πῶς εἶνε μεγάλο πρᾶγμα. Τὸ λοιπὸν κύτταξε νὰ μὴ φοβηθῆς. Ὁ φόβος δὲν φθάνει ποῦ φέρνει ἀτιμία ἀλλὰ εἶνε καὶ ἀνοησία. Γιατί ὁ ἐχθρὸς σὲ σημαδεύει καὶ σὺ τρέμεις, καὶ δὲν τὸν σημαδεύεις. Κ' ἔπειτα συλλογίσθηκες ποτέ σου τί φοβερό πρᾶγμα εἶνε ἡ φυγάλα; Ἀφῖνω πλεῖα τὴν ἐντροπή, μὰ στοχάσου πῶς παραιτεῖς ὀπίσω τὰ σκοτωμένα ἀδελφία σου καὶ λησμονεῖς τὰ λαβωμένα. Ὁ ἐχθρὸς ὅσους βρῆ ἔμπρὸς του τοὺς μαζεύει, μὰ δὲν πάγει νὰ ζητήσῃ ὅσους κείτονται παράμερα. Τέλος πάντων, κύττα, ἂν δειλιάσῃς, ἂν γυρίσῃς τὲς πλάτες ἔς τὸν ἐχθρὸν, συλλογίσου το· τὸ βόλι σκοτώνει ἔς τὴ βᾶχι ὅπως καὶ εἰς τὴν κοιλιὰ. Τᾶκουσες;

— Ναί, μοῦδωκες καρδιά, κύρ λοχία. Μὰ σὰν λαβωθῶ νὰ μὴ μὲ παραιτήσῃς... Δὲν μοῦ λές, πονεῖ κανεὶς πολὺ σὰν λαβωθῆ; σὺ, ποῖος ξέρει τί θὰ ὑπέφερες ποῦ λαβώθηκες τόσες φορές;

— Αὐτὸ εἶναι δικὴ μου δουλειὰ καὶ κανένας δὲν τῶμαθε ὡς τώρα.

— Μὰ ὡς τόσο κρέας εἶν' αὐτὸ ποῦ ξεσχίζεται.

— Δὲν βραβεῖσαι! τέτοιο πόνον μακάρι καὶ πάλι νὰ τὸν ὑποφέρω· τὸ αἷμα ποῦ χύνεται γιὰ τὴν νίκην δὲν φέρνει πόνον... Κ' ἔπειτα αὐτὰ τὰ παράσημα ἀπάνω ἔς τὸ στήθος καὶ τὸν νεκρὸ ἔμπορῶν ν' ἀναστήσουν...

— Ἄχ, κύρ λοχία, πόσο ἤθελα νὰ ἦμουν ἀνδρεῖος!

— Εἶσαι, παιδί μου! τώρα πήγαινε ἔς τὴν τάξι σου, γιατί θὰ πολεμήσωμε. Κᾶτι μοῦ λέγει πῶς θὰ φανῆς παληκάρι.

Γ'

Τὸ ὑπερήφανον ἐκεῖνο σύνταγμα ἑδεκάτισε τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν. Κατ' ἀρχὰς ὁ νεοσύλλεκτος παρεζαλίσθη. Ἦτο φοβερός ἐκεῖνος ὁ ἦχος τῶν σαλπγγων, ὁ συριγγὸς τῶν μυδραλλίων, ὁ βρόμος τῶν τηλεβόλων, ὁ θάνατος ὃν ἀντέρριπτον κτὰ τοῦ θανάτου ὃν ἐξεσφενδόνιζον οἱ ἐχθροί. Ἄλλ' εὐτυχῶς ἐγγὺς αὐτοῦ εἶδε τὸν λοχίαν του.

Πρὶν τῷ εἶπῃ λέξιν τινὰ, ὁ νεοσύλλεκτος εἶχε συνέλθῃ.

— Αἶ, πῶς τὰ καταφέρνομε;

— Καλὰ, κύρ λοχία.

Καὶ ἰδοὺ κατὰ μικρὸν ἡ γενναιοσύνη ἀφυπνίζεται ἐν αὐτῷ. Ἴδου ὅτι μάχεται ἀτρόμητος, μαυρισμένος ἐκ πυρίτιδος, ὡς ἀρχαῖος μαχητής, τὸ

πυλίκιον επικλινές φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὁ μικρὸς χωρικός ἐγένετο στρατιώτης!

— Θέλεις νὰ σοῦ δώσω νὰ πιῆς ἀκόμα λίγο;

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη πλειά, κύρ λοχία, ἡ καρδιά μου ἤλθε ὅλη ἔς τὸν τόπον τῆς.

— Δὲν σοῦ τῶλεγα ἐγώ, πῶς δὲν εἶνε τόσο φοβερό πρᾶγμα ὁ πόλεμος;

Ἄλλὰ δυστυχῶς πολλοὶ ἐκ τῶν συμμαχητῶν αὐτῶν ἔλειπον· πολλοὶ εἶχον πείσῃ· ἀλλ' ἡ ἐλπίς δὲν εἶχεν ἀπολείπειν τὸ σύνταγμα καὶ προήλθον εἰς τὰ πρόσω.

Ἡ πορεία ἐκείνη διήρκεσε δύο μακρὰς ὥρας· καὶ ἡ λόγχη δὲ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν φοβερὰν ἐφοδὸν! Ἄλλ' αἴφνης αἱ σάλπιγγες ἐσήμαναν: Ἄλτ! Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐφάνησαν συνδιασκεπτόμενοι σοβαρῶς.

— Κύρ λοχία!

— Τί εἶνε, νεοσύλλεκτε;

— Ἐκεῖ κάτω, ἔς τὴν κορυφή, ἀπὸ πίσω... δὲν σοῦ φαίνονται σὰν ἐχθρὸς... μᾶς ἐκλείσαν ἀπὸ παντοῦ, κύρ λοχία!...

Δ.

Τὴν ἐπαύριον, ὑπὸ κατηρειπωμένην στέγην, ὁ λοχίας ἀνεπαύετο ἐπὶ ξυλοκραβάτου· ἐπίδεσμοι ἐκάλυπτον τὸ μέτωπον αὐτοῦ καὶ τὸ στῆθος· καὶ ὁ μικρὸς νεοσύλλεκτος ἐφύλαττε τὸν γέροντα λοχίαν.

Ἄκτις ἡλίου ἐπληξέ τὸ πρόσωπον τοῦ τραυματίου.

— Ποῦ διάβολο εἶμαι; εἶπεν ὁ Σπαθιάς ἀνοιξας τοὺς ὀφθαλμούς· ποῦ βρίσκομαι; Μπα, ἐσύ εἶσαι, νεοσύλλεκτε; καὶ δλάνκαιρος βλέπω τόσο τὸ καλλίτερο!

— Μὴ μιᾶς, κύρ λοχία.

— Ἐσύ θὰ μοῦ ἐπιβάλῃς σιωπὴν!

— Ὅχι ἐγώ, κύρ λοχία, ὁ ἰατρός.

— Ἄ! ὁ ἰατρός σου ἄς φυλάξῃ γι' ἄλλους τὲς συνταγές του τὴν πληγὴ μου δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὴν γιατρέψῃ γιατί εἶνε ἔς τὴν καρδιά· αἰχμάλωτοι εἴμασθε, νεοσύλλεκτε;

— Ὅχι, κύρ λοχία· ὅταν ἤλθαν κατὰ πάνω μας, ἀφ' οὗ ἔπεσες χάμου καταλαθωμένοι, χωρὶς νὰ φοβηθῶ, ξαπλώθηκα κ' ἐγώ κ' ἔκανα τὸν πεθαμένο· καὶ ἄμα εἶδα πῶς ἔφυγαν, καὶ ἄμα εἶδα πῶς ἐδῶ κοντὰ βρίσκονταν ἕνα καλύβι, εἶπα μέσα μου, κύρ λοχία, ἐγώ σὲ παίρνω ἀπάνω μου καὶ σὲ πῆρα ἔς τὸν ὄμό μου καὶ σ' ἔφερα.

— Ἐχεις καρδιά, νεοσύλλεκτε, μὰ πῶς σοῦ κατέθηκε νὰ φορτωθῆς ἕνα πεθαμένο ὅσῃ κ' ἐμένα. Γιατί δὲν εἶμαι λαθωμένος, νεοσύλλεκτε, εἶμαι σκοτωμένος.

— Μὴν τὸ λές αὐτό, κύρ λοχία, μὴν τὸ λές· τὸ μολύβι σὲ γνωρίζει. Καὶ δὲν θυμᾶσαι τί μοῦ

ἐλεγες, πῶς τὰ παράσημα αὐτὰ πάνω ἔς τὸ στῆθος ἀνασταίνουν καὶ νεκροί;

— Ναι, μὰ ὄχι ὅταν εἶνε νικημένοι. Ὡς τόσο βάλει τα ἐκεῖ χάμου γιὰ νὰ τὰ ἰδῶ. Ἄχ, παληές μου τιμές, παληοὶ μου κίνδυνοι, παληές μου χαρές, παληά μου καμάρια! Τί εὐμορφα ποῦ ἤσασταν· μὰ πάγει, περάσατε...

— Μὴν κλαῖς, κύρ λοχία, εἶπεν ὁ νεοσύλλεκτος ἔνδακρος.

— Οὔτε νὰ θυμᾶμαι δὲν πρέπει, μὰ ἔμπορῶ; Ἄς εἶνε, πεθαίνω χωρὶς νὰ παραδώσω τ' ἄρματα· ἡμεστὰν ἕνας μὲ δέκα καὶ βαστάξαμε πέντε ὥρες!... Σὰν μὲ θάψῃς, σὲ λίγο, σκάψε ἕνα λάκκο, καὶ ἀπὸ πάνω βάλε δύο κλαδιά γιὰ σταυρό· μὴ βάζῃς ὄνομα· τὸ γράμμα πάει καὶ χωρὶς πανώγραμμου. Μὰ γιὰ νὰ μὴν κἀνῃ λάθος ὁ Θεός, βάλε μέσα ἔς τὸν λάκκο καὶ τὰ παράσημά μου. Ἐμπορεῖ νὰ μὲ ξανακἀμῃ λοχία πάλι...

Μειδιάμα ἐφώτισε τὴν ἐπιθανάτιον ἐκείνην μορφήν ἐφ' ἧς ἔλαμπεν ἡ ζωὴ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τοῦ θανάτου.

— Ἄμα μὲ θάψῃς, φύγε... μὰ πάρε μαζί σου τὸν σταυρόν μου τῆς τιμῆς· πάρε τον καὶ ὅταν πολεμήσῃς σὲ ἄλλες μάχες, σὲ μάχες πειὸ εὐτυχημένες, καὶ σοῦ δώσουν τὸν σταυρό τῆς παληκαριᾶς, νὰ φορέσῃς τὸ δικό μου. Τί καμάρια ποῦ θὰ τῶχῶ!

Παγερόν ῥίγος κατέλαβε τὸ σῶμα τοῦ γέροντος λοχίου.

— Νεοσύλλεκτε, ἐψιθύρισε ὁ Σπαθιάς, ἐγγίσας αὐτὸν μὲ τὸν δάκτυλον... φίλησέ με, νεοσύλλεκτε... φίλησε τὸν γεροδάσκαλό σου... Ἄχ καὶ νᾶφινὰ πολλοὺς μαθητάδες, σὰν καὶ σένα!...

Ἄλλὰ κρουὸς αἵματος ἐξῆλθε τοῦ στόματός του. Ἀστραπὴ διήλασε τοὺς μεγάλους ἀτενεῖς ὀφθαλμούς του. Καὶ ἀνεγερθεὶς ἐν πολεμοχαρεῖ ὄρμῃ ὁ Σπαθιάς κατέπεσε πάλιν ἐκβάλλων τὰς λέξεις ταύτας μετὰ τῆς τελευταίας πνοῆς: Ζήτω ἡ Πατρίς!...

(PAUL DÉROULÉDE.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τοὺς πλείστους ζωγράφους ἔχει ἡ Γαλλία, 22357 ἐν ὄλῳ. Ὑπελογίσθη ὑπὸ τινος ἐφημεριογράφου ὅτι πάντες οὗτοι γράφουσι κατ' ἔτος πίνακας, δυναμένους νὰ καλύψωσιν ἕκτασιν 15 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Ἐν τῷ σχολείῳ.

Ὁ μαθητὴς ἀντιτάσσει σιγὴν ἰχθύος εἰς τὰς περὶ ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου.

— Εἰξεύρεις τοῦλάχιστον νὰ μᾶς εἴπῃς τί ἦσαν ὁ Ῥήγας ὁ Φεραῖος καὶ ὁ Κοραῖς;

— Ὡ! αὐτὸ μάλιστα!

— Τί ἦσαν;

— Ἀγάλματα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.